

Het Gevechtschieten met den mitrailleur.

(Het ontwerp Schietvoorschrift M. 08)

S. V. M. 1913

DOOR

H. DAALMEYER,

Eerste-Luitenant, Ct. Mitrailleurpeloton 19 R. I.

(Vervolg van blz. 263.)

Wij stellen op den voorgrond dat de door ons voorgestane methode geen plotselinge uitvinding van schrijver dezes is, doch een stuk arbeid — waartoe meerdere praktici en schrijvers, zij het onbewust, het hunne hebben bijgedragen en waartoe het buitengewoon heldere betoog van den kapitein *Hasselbach* een aanleiding is geweest — getoetst aan de werkelijkheid zooveel als vrede-toestanden zulks ge-doogden.

Verder zij opgemerkt, dat de geschetste methode in 't algemeen beoogt te voorzien in alle normale gevallen waarbij mitrailleur-eenheden worden ingezet, en dat daarbij wordt uitgegaan van de volgende gegevens:

- a.* het doel is zoodanig geplaatst, dat de afstand niet nauwkeurig bekend is, doch moet worden gemeten of geschat;
- b.* het terrein laat niet toe aanslagen waar te nemen;
- c.* het is niet mogelijk uitwerking in het doel waar te nemen;
- d.* er is geen tijd voor inschieten;
- e.* ware er tijd voor inschieten zoo moest zulks achterwege blijven om de mitrailleurs niet ontijdig te verraden;
- f.* onmiddellijk moet uitwerkingsvuur worden afgegeven met redelijke trefzekerheid (bijv. kans op 10% getroffen figuren).

Men zal moeten toegeven dat deze voorwaarden niet gemakkelijk zijn, echter wil het ons voorkomen dat een op de werkelijkheid gebaseerde schietmethode van dergelijke omstandigheden moet uitgaan. Zijn de gevechts- of terreinomstandigheden zóó gunstig dat één of meer van deze voorwaarden vervallen, welnu dan is zulks een welkome bate die ook onze methode ten goede komt. Men ga echter nimmer van deze gunstige omstandigheden uit.

Vóór alles zij men echter bedacht dat in het algemeen, de tijdruimte

gedurende welke de mitrailleurs ongestoord hun vuur op de hen toegewezen doelen zullen kunnen brengen, zeer kort zal zijn.

Eenmaal hun standplaats verraden hebbende, zal de vijandelijke artillerie niet nalaten te trachten deze, voor hare eigen infanterie zoo moordende, machines het zwijgen op te leggen. Er is dus haast bij 't uitwerkingsvuur!

De afstanden waarop de mitrailleurs in den regel zullen worden aangewend zijn de kleinere en middelbare afstanden.

We ontkennen geenszins de mogelijkheid de mitrailleurs met voordeel op grootere afstanden te kunnen gebruiken, doch hiertoe zijn bijzondere terrein-, doels- en gevechtsonstandigheden noodig, waarvan wij bij 't ontwerpen van een meer universeele methode niet mogen uitgaan.

Daar het vuren op kleine afstanden, wat betreft waarneming, spreiding en doelen, zooveel gunstiger omstandigheden scheidt, zullen wij bij 't opbouwen van een schietmethode moeten uitgaan van de middelbare afstanden.

De doelen welke ons op deze middelbare afstanden geboden worden zullen zijn:

dunne tot dichte tirailleurliniën,
gesloten sectiën infanterie, bij uitzondering uit de flank rijdende of
in stelling staande artillerie,
cavalerie in verschillende formaties,
mitrailleurs.

Het meest voorkomende en tevens het moeilijkste doel is wel de tirailleurlinie.

Aan het bevuren van dit doel moet de schietmethode dus in het bijzonder aandacht schenken.

Stel dat een doel geschat wordt op 1200 M. Wanneer we dan de misschatting in rekening brengen, die we ons denken op 10% te kort en te ver, dan volgt hieruit dat we moeten aannemen dat het doel in een strook gelegen is loopend van 1080 tot 1320 M. dus een diepte van ± 240 M.

De 82% natuurlijke dieptespreiding van het wapen bedraagt op 1200 M. = 33 M. Wil men dus zeker zijn het doel te raken dan moet de geheele strook van 240 M. (zie o. m. Het Gevechtsschieten van den kapt. Hasselbach) met projectielen overgoten worden.

Waar de natuurlijke spreiding 33 M. en de strook 240 M. bedraagt moet dus, om de resteerende 207 M. te bestrooien, aan het handwiel worden gedraaid (vermoedelijk één verdeeling naar links en één naar rechts).

Reeds is er door ons op gewezen dat het voorschrift wat deze draai-beweging betreft te onvolledig is en waarschijnlijk zelfs niet juist.

Nemen we aan dat verlangd wordt aan het doel een verlies van 100% getroffen figuren op te leggen dan ga men als volgt te werk.

Eén man in de tirailleurlinie heeft een breedte van $\frac{1}{2}$ M. We kunnen dus een doelstrook in zooveel dieptelijnen verdeelen als deze halve meters breed is.

Volgens de ballistische gegevens is de bestreken ruimte op 1200 M. bij een doelhoogte van bijv. 1 M. = 14 M.

Op iedere dieptelijn zouden dus om 100% getroffen figuren te kunnen verwachten $\frac{240}{14} = \pm 17$ kogels moeten vallen.

In de praktijk zal men met een kleiner percent tevreden moeten zijn waardoor de munitie gespaard wordt.

De bedoeling van deze schematische berekening is geenszins om te willen betoogen, dat de mitrailleur Ct. op het gevechtveld rekensometjes zal moeten maken. Wel zal hij, zoowel als al het officiers- en verdere kader, door dergelijke berekeningen in vreedstijd veelvuldig uit te voeren zich eenige normen in het geheugen moeten prenten.

Hierdoor wordt verkregen dat elke vuurleider, bij de beschouwing van een doel op een bepaalden afstand, het navolgende als het ware automatisch in zich opneemt en verwerkt:

a. dit doel kost voor (bijv.) 10% getroffen figuren totaal x patronen;
 b. dit doel zal waarschijnlijk slechts y seconden door mij kunnen bevuurd worden.

c. In verband met de noodzakelijke kunstmatige dieptespreiding per mitr. z M. doelbreedte, dus q mitrailleurs.

Door dergelijke beschouwingen (zij zijn nog meer uit te spinnen, men leze het voortreffelijke werk van den kapt. Hasselbach omtrent het schieten met mitrailleurs) leert men de vuurwaarde van een doel kennen en is men gewaarborgd tegen munitieverspilling.

Hoe is nu de gang van zaken?

De mitrailleur-afdeeling is in stelling gekomen. De afstand is geschat en bepaald op 1200 M. Correctie voor misschatting totaal 20% = 240 M. Natuurlijke dieptespreiding 33 M. Blijft te spreiden ruim 200 M. = 2 verdeelingen totaal.

De Afd. Ct. wijst nu den S. Cn. hun doel aan en commandeert: 1200 M. 2 verdeelingen totaal.

Op het door de S. Cn. gegeven teeken van „gereed”, branden alle mitrailleurs op bevel van den Afd. Ct. gelijktijdig los.

De stukscommandanten hebben van hunne sectiecommandanten een strook van het doel toegewezen gekregen. Terwijl zij met het bevolen vizier op het doel aanleggen, wordt onder het glijden het handwiel van uit den middenstand naar iedere zijde één verdeeling gedraaid.

Na een serie van 25—50 schoten staakt iedere stukscomt. het vuur, corrigeert zijn vizierlijn en gaat daarna met vuren door.

Waar een mitrailleur per seconde ± 6 schoten afgeeft en hier in de diepte 17 schoten moeten vallen, zullen hier over het draaien van totaal 2 verdeelingen ongeveer 3 seconden verlopen. (Het doel gerekend op knielende schutters.)

Wenscht men in dit geval bijv. 20% getroffen figuren te verwachten, zoo zijn per dieptelijn ± 4 kogels noodig.

Nemen we aan, dat op dezen afstand aan iederen mitrailleur 120 M. doel-

breedte zou worden toegewezen, dan zijn dus benodigd $120 \times 2 \times 4 = 960$ patronen per mitrailleur voor te verwachten 20% getroffen figuren.

In het aangenomen geval bedraagt de doelbreedte per mitrailleur $\frac{120}{1200} = 100 \frac{0}{100} =$ bijna 4 over 3 gaten in dezelfde rij van de glijbaan.

Over dezen afstand glijdende, zal men dus met het handwiel 240 (halve meters doelbreedte) $= 48$ wentelingen ieder van 3 seconden

$$5 \left(\frac{100 \frac{0}{10}}{20 \frac{0}{10}} \right)$$

moeten maken.

De vuurleiders moeten gedurende dit vuur met alle hen ten dienste staande middelen trachten de uitwerking waar te nemen. Laat dus het terrein het waarnemen van aanslagen toe, dan maakt iedere S. Ct hiervan gebruik om den bundel te vernauwen of het vizier te wijzigen waardoor natuurlijk de te verwachten uitwerking grooter zal worden.

Nog eenmaal zij hier gewezen op het groote nut 't welk een afstandsmeter zou afwerpen met het oog op munitie besparing. In het boven uitgesponnen geval toch, zou de strook inplaats van (240 - 30) slechts (60 - 33) = 27 M. zijn, waardoor voor 20% getroffen figuren slechts 240 patronen per mitr. noodig zijn.

Het doel van dezen ver uitgesponnen en streng theoretischen schietregel is geenszins om te betoogen, dat voordat een vuur zou worden afgegeven de betrokken Ct. zich zou moeten nederzetten tot het doen van een vrij ingewikkelde berekening.

Deze uiteenzetting dient slechts om de volgende beweringen te staven:

a. De mitrailist (vuurleider) moet door 't maken van ballistische berekeningen vertrouwd worden gemaakt met de kracht van zijn wapen.

Hij moet weten wat op verschillende afstanden wel en wat niet kan gevergd worden bij economisch munitie verbruik.

De thans veelal gevolgde methode van „druk maar op den knop” zou ons in werkelijkheid beschamen.

b. Er bestaat een methode (boven ontwikkeld) waarbij zonder inschieten een verrassende vuuropening met een zeker percent trefzekerheid mogelijk is. Door afstandsmeters wordt deze trefzekerheid bij een zelfde aantal patronen vervierdubbeld.

c. De in bijlage I van S. V. M. 1913 gegeven regel voor draaiing van het handwiel is hoogst onvolledig, aangezien één verdeling op 600, 900 of 1200 M. een andere vergrooting van den bundel geeft.

d. De in punt 51 aangegeven snelheid als standaard snelheid is niet juist voor ieder geval. Wanneer deze snelheid overeenkomstig de omstandigheden gewijzigd wordt, kan het schieten met twee vizieren, waarvan dit punt spreekt, vervallen.

e. Het invoeren van deze schietmethode, waarbij van vuurleiders een ballistische gedachtengang en van de schutters een automatische vaardigheid wordt vereischt, sluit geenszins uit om, zoo zulks door omstan-

digheden mogelijk is, door een inschiet-vuur het uitwerkingsvuur te doen voorafgaan.

f. Deze schietmethode, vergelijkend gebezigd naast de methode van inschieten, gaf bij een zelfde munitie in korteren tijd meestal betere resultaten.

Om aan het voorstellingsvermogen van den lezer eenigermate tegemoet te komen zij het ons vergund als standaardgevallen de gegevens voor het vuren op 600, 900 en 1200 M. te becijferen. Hiertusschen zweven dan de gegevens voor 't vuren op anderen afstanden.

Wij merken hierbij op, dat wij voor de bepaling van de mate van het handwieldraaien, bij gebrek aan juiste gegevens van de N. S. S. de door ons ruw benaderde waarden ingevoerd hebben.

Wij maken dus, wat onze getallen betreft, geen aanspraak op wiskunstige juistheid.

A

Doel geschat 600 M.
 Strook = 20% . . . . . = 120 M.
 82% Nat. Dieptespreiding = 50 „
 Blijft te spreiden. . . . . 70 M.
 Handwiel totaal één verdeling.
 Voor 20% getroffen figuren per
 10 M. doelbreedte:

$$\frac{20 \times 120}{68 \times 5} = \pm 8 \text{ kogels.}$$

Doel gemeten 600 M.
 Strook 5% . . . . . = 30 M.
 82% Nat. Dieptespreiding = 50 „
 Niet spreiden!!
 Voor 20% getroffen figuren per
 10 M. doelbreedte:

$$\frac{20 \times 30}{5} = 4 \text{ kogels.}$$

B

Doel geschat 900 M.
 Strook 20% . . . . . = 180 M.
 82% Nat. Dieptespreiding = 40 „
 Blijft te spreiden. . . . . 140 M.
 Handwiel 1½ verd. totaal.
 Voor 20% getroffen figuren per
 10 M. doel

$$\frac{20 \times 180}{26 \times 5} = \pm 28 \text{ kogels.}$$

Doel gemeten 900 M.
 Strook . . . . . = 45 M.
 82% Nat. Dieptespreiding = 40 „
 Blijft. . . . . 5 M.
 Geen Handwiel!
 Voor 20% getroffen figuren per
 10 M. doel

$$\frac{20 \times 45}{26 \times 5} = 7 \text{ à } 8 \text{ kogels.}$$

C

Doel geschat 1200 M.
 Strook . . . . . = 240 M.
 82% Nat. Dieptespreiding = 33 „
 Blijft. . . . . 202 M.
 Handwiel ruim 2 verd. totaal.
 Voor 20% getrof. fig. per 10 M.

$$20 \times \frac{240}{14} \times \frac{1}{5} = 20 \times 17 \times \frac{1}{5} =$$

$$\pm 68 \text{ kogels.}$$

Doel gemeten 1200 M.
 Strook . . . . . = 60 M.
 82% Nat. Dieptespreiding = 33 „
 Blijft. . . . . 22 M.
 Handwiel totaal 1½ verd. ruim.
 Voor 20% getrof. fig. per 10 M.

$$20 \times \frac{60}{14} \times \frac{1}{5} = 20 \times 4 \times \frac{1}{5} =$$

$$16 \text{ kogels.}$$

Wanneer wij uit deze uitgewerkte gevallen conclusies trekken, dan kunnen wij voor de praktijk volstaan met het volgende staatje te memoreeren.

Ge-schatte afstand.	Verdeeling Handwiel totaal.	Kogels in de Diepte lijn.	Aantal proj. voor 20% per 10 M. doel.	Bestreken ruimte.	Ge-meten afstand.	Verdeeling Handwiel totaal.	Kogels i. d. Diepte lijn.	Aantal proj. voor 20% per 10 M. doel.
600	één	2	8	68	600	0	1	4
900	1½	7	28	26	900	0	2	8
1200	2	17	68	14	1200	½	4	16

We willen ons nu veroorloven de volgende schietregels op te stellen.

a. Bij de gevallen waarin haast geboden is of wel een verrassende vuuroverval nuttig zal zijn, wordt gevuurd met de „strooivuurmethode” waarbij — nadat de afstand, alnaarmate tijd en omstandigheden zulks veroorloven, is gemeten of geschat — een door den vuurleider aan te geven strook regelmatig volgens boven omschreven beginselen wordt belegd. Iedere lagere vuurleider is echter gerechtigd en verplicht deze strook zoo mogelijk te versmallen wanneer de waarneming hiertoe aanleiding geeft.

b. Indien het terrein en de technische omstandigheden zich hier niet tegen verzetten is de vuurleider gerechtigd vóór het af te geven uitwerkingsvuur door inschieten den bundel vast te leggen.

Wat betreft de wijze van inschieten refereeren wij ons aan punt 49 a, b en c.

Ten slotte zij het ons vergund onder verwijzing naar de reeds in den aanvang aangevoerde bedenkingen tegen sommige punten van het ontwerp voorschrijf onze gedachten omtrent de schietopleiding, zij het dan ook in telegramstijl, neer te schrijven in aansluiting met hetgeen het voorschrijf reeds aangeeft.

I. Voorbereidende oefeningen.

Conform S. V. M. 1913.

II. Richtoefeningen.

a. Oefeningen op verschillende afstanden gepaard aan stelling nemen etc. waarbij op verschillende doelen wordt gericht.

b. Het verleggen van de richting naar een ander doel. (Op krijgsmatige wijze aan te geven.)

c. Het vuren met losse patronen op doelen op verschillenden afstand (Vizierlijn volgen) met controle van de richting.

d. Combinatie *b* en *c*, waarbij manipulaties, haperingen etc.

e. Het volgen van een zich langzaam bewegend doel, met controle van de richting. Dit steeds te oefenen met losse patronen omdat, het naar links of rechts stomp en van een niet schietenden mitrailleur geen zin heeft.

f. Het draaien van het handwiel uit het midden naar rechts en links over totaal resp. $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$ of 2 verdeelingen zonder naar de beweging te zien, aanvankelijk in tempo 1 verd. per seconde, later in versneld en vertraagd tempo.

De onderwijzer geeft hierbij op een muur of schutting door middel van een streep de uiterste standen aan ter beoordeeling van de juistheid der draaiing.

g. Als *f* doch met losse patronen en controle.

h. Als *g* doch met gebruik van de glijbaan richtend op een langzaam bewegend doel met controle ten einde te verhinderen, dat de schutter naar de manipulaties ziet.

III. Schoolschieten.

Uitsluitend te houden op 25 M. daar, zooals reeds in den aanvang is betoogd, het schoolschieten slechts middel en geen doel is.

Het schoolschieten beoogde slechts den man de noodige technische vaardigheid bij te brengen opdat hij onbewust en automatisch de verichtingen beheerscht.

We willen ons onthouden volledige oefeningen met overgangsvaardigheden aan te geven, doch alleen aanduiden de soort van de oefeningen. Het groote nut van het schieten op 25 M. bespraken wij reeds in het eerste gedeelte van ons opstel.

a. Oefeningen in puntvuur, afgegeven op door den onderwijzer aan te geven vakken van een schijf als schoolschijf M. I. (schot voor schot).

b. Het glijden met twee handen en daarna alleen met de linkerhand.

c. Het geven van series van 25 schoten, eerst vleugelmoer vast daarna los, met bevolen handwiel draaiing. Voorwaarde: x schoten binnen de strooigrenzen.

d. Het schieten van een „zaag”; breed en diep spreiden gelijkertijd met bevolen handwieldraaiing in verschillende tempo's.

Deze oefening welke uitermate moeilijk is moet, eenmaal gekend, in verband met soortgelijke richtoefeningen (II. *f.* *g.* *h.*) regelmatig worden beoefend en herhaald aangezien zij de basis vormt voor het gevechtsschieten.

e. Het schieten van voorbereidende gevechtsoefeningen op schijven op 25 M. voorstellende op juiste grootte herleide beelden van tirailleurliniën bijv. op 600, 900 of 1200 M. Deze beelden, uitgehakt in staalplaat, kunnen met een kwast verf gemakkelijk op een witte schijf worden aangebracht. De strooigrenzen worden hierbij door lijnen aangegeven.

De schutter ziet nu voor zich hoe de door hem geschoten zaag al

dan niet binnen de strooigrenzen is gebleven en of de kogelgaten regelmatig verdeeld zijn.

Deze schijfjes zijn in zoodanige breedte te vervaardigen, dat zij een doel voorstellen, gelijk aan de doelbreedte welke op den betrokken afstand nog onder vuur genomen zal worden door een enkel stuk, doch ter wille van een zuinig munitie verbruik is het gebleken, dat een breedte van 50 cM. voldoende is, waarop dan 25 tot 40 patronen te verschieten zijn.

Na het doorloopen van deze oefeningen is de schutter volkomen rijp om een schietkamp te bezoeken tot het houden van oefeningen op oorlogsdoelen. Wij leggen er den nadruk op dat de schietoefeningen op 25 M. gepaard moeten blijven gaan met richtoefeningen *e*, *f*, *g* en *h*.

IV. Gevechtschieten.

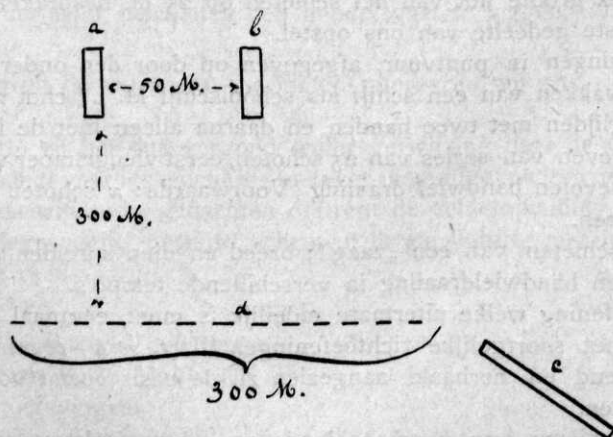
Hierbij refereeren we ons aan hetgeen in de meer algemeene bespreking van het mitrailleurvuur door ons is naar voren gebracht.

Hier moet, waar het vredesoefeningen zijn en waar gebruik moet worden gemaakt om theorie en praktijk samen te doen gaan, aan iedere oefening een ballistische berekening ten grondslag liggen. Om dit duidelijk te maken volge hier een uitgewerkt eenvoudig gegeven.

Gegeven.

De Pel. Ct. stelt zich voor met 3 sectiën te worden ingezet tegen een omtrekkenden linkervleugel van een vijandelijke stelling.

Terwille van vredestoestand en munitiebesparing wordt deze vleugel

voorgesteld door 150 borstschijven, opgesteld op 300 M. (*a*) met op 300 M. daarachter 2 sectieschijven uit de flank (*a* en *b*).

Het Mr. Pel. wordt geacht in stelling te komen op 600 M. van de tirailleurlinie (*a*).

Plan.

Het vuur wordt verrassend geopend volgens de „strooivuurmethode” met 3 sectiën op het meest belangrijke doel: tirailleurlinie.

Daarna wordt door 2 sectiën het vuur verlegd naar de ondersteuningstroepen, terwijl de andere doorvuurt.

Plotseling verschijnt de cavalerie, die bijv. 40 M. breed is en 1½ minuut zichtbaar blijft. Van de Sectie Ct. wordt het initiatief verwacht het vuur naar de cavalerie te verleggen!

Berekening.

Tirailleurlinie.

Afstand geschat. . . . . 600 M.

Strook 20% . . . . . 120 „

Nat. D. Sp. . . . . 50 „

Blijft te spreiden . 70 M. Handwiel ¾ à 1 verd.

Bestr. ruimte 68 M. dus 2 schoten per dieptelijn.

Voor bij v. 20% getr. fig. $\frac{300 \times 2 \times 2}{5} = 240$ patronen.

Per mitrailleur dus ± 40 patronen (7 seconden vuur).

In dit gedeelte van de oefening hebben we dus een middel om door deze eenvoudige berekening een maatstaf te kunnen aanleggen voor onze schietvaardigheid.

Zoo immers met dit geringe getal van 240 patronen 30 schijven getroffen worden, dan is het hoogste behaald wat, streng theoretisch genomen, te verkrijgen was.

Uit proeven bij de II M. A. gehouden, is echter gebleken, dat wij voor de praktijk genoeg kunnen nemen met het bereiken van de helft van dezen wiskundigen regel.

Immers de schutters zijn geen machines doch mensen die, natuurlijkerwijze, richt- en schietfouten zullen maken en de mitrailleur is, wat zijn techniek en affuitage aanbelangt, evenmin volmaakt.

Hoe het echter ook zij, men heeft thans een langs wetenschappelijken weg gevonden maatstaf waaraan men zijn kracht kan toetsen.

Het maar „op hoop van zegen” wegschieten van honderden patronen op schijven, zonder dat men zich rekenschap geeft wat men zou kunnen en wat men minstens moet bereiken, heeft geen reden van bestaan.

Ondersteuningstroepen.

De schijven zijn herleid tot verticale doelen en zijn dus

$$\text{hoog } \frac{193 \times 1,7}{143} = 2,3 \text{ M.}$$

$$\text{breed } = 2 \text{ „}$$

Berekening per schijf.

Afstand . . . . . 900 M.

Strook . . . . . 180 „

82% N. D. Spr. . . . . 40 „

Blijft . . . . . 140 M. = 1½ verd.

Bestr. ruimte 143 M. Dus 2 schoten per dieptelijn.

Voor 20 0/0 getr. fig. $\frac{2 \times 2 \times 2}{5} = \pm 2$ schoten per afdeeling van 4 man naast elkaar.

Nemen we aan, dat 1 kogel door 2 man heengaat, dan zouden beno- digd zijn $\frac{12 \text{ afdeelingen van vieren}}{2} = 6 \times$ dit aantal kogels = 12 kogels.

We vestigen er de aandacht op, hoe met een werkelijk verbluffend gering aantal projectielen de schietvaardigheid van den mitrailleur op een oorlogsdoel van natuurlijke grootte kan worden getoetst.

Voor de praktijk dus 12 patronen per mitrailleur waarvan er dus de helft in de schijf moeten zitten.

Men bedenke eens hoe een dergelijke berekening ons leert dat, met een betrekkelijk gering aantal patronen een groot aantal oefeningen kunnen worden gehouden.

De II M. A. hield met 6 mitrailleurs ± 16 gevechtschietoefeningen op doelen telkens gezamenlijk ± 400 M. breed met slechts 16000 patronen.

Cavalerieschijf.

Schijf hoog . . . . . 250 M.

„ breed . . . . . 40 „

Afstand . . . . . 600 M.

Naderend doel dus voor een strook van 120 M. Tactisch geen handwiel daar N. D. Spr. reeds 50 M. bedraagt. Waar het echter niet mogelijk zal zijn de schijf in rentempo (400 M.) te laten naderen, zal het uit een ballistisch oogpunt noodig zijn een $\frac{1}{2}$ verdeling totaal te draaien.

Voor 40 M. doelbreedte zijn dus benoedigd:

$$40 \times 2 = 80 \text{ patronen.}$$

Vuurt 1 sectie dan is 7 seconden vuur reeds voldoende.

Volledigheidshalve geven we hieronder den gang van zaken en de commando's weer.

Het M. P. komt tot (bijv.) op 800 M. van het doel in loopas aangesneld.

Afleggen!

De bediening holt achter Stuks- en Sectie Cⁿ. met de stukken aan.

De P. Ct. wijst den S. Cⁿ. hunne opstellingsplaats enz. aan.

Onmiddellijk wordt na het in stelling komen de afstand geschat en deze door S. Cⁿ. aan P. Ct. opgegeven.

De P. Ct. gelast thans:

600 M. handwiel $\frac{3}{4}$ à 1 verdeling. (Dit al naarmate de spreiding der mitrailleurs.)

Rechter Sectie . . . . vingers van rechts.

Midden Sectie van „hooge boom” tot . . . .

Linker Sectie . . . .

Intusschen is geladen en gericht.

De S. Cn. verdeelen nu nog hun strook in tweeën, de pennen worden in de glijbaan geplaatst, er wordt gemeld „Gereed”; daarna P. Ct. „Vuren”.

De St. Cn. controleeren na ± 25 schoten hunne vizierlijnen. De S. Cn. trachten waar te nemen en den bundel te „knijpen”.

Na 7 seconden is de voor deze oefening bestemde munitie verbruikt.

De P. Ct. wijst nu c. q. de sectiën aan die hun vuur moeten verleggen naar de ondersteuningstroepen.

Intusschen wordt de waakzaamheid van verkenningpersoneel en vleugel sectie getoetst door de onverwachts opkomende cavalerieschijf.

We zijn hiermede aan het eind gekomen van een betoog dat ten doel had, de aandacht te vestigen van den mitraillist in het bijzonder, maar ook van alle commandanten die over de aanwending van mitrailleurs zullen te beslissen hebben, op de moeilijkheden van het mitrailleur schieten, daarbij aangevende hoe deze waren te overwinnen.

Wij hebben daarbij op ruime schaal partij getrokken van de ervaringen die door de verschillende officieren die eertijds deel uitmaakten van onze opgeheven II M. A. zijn opgedaan, en werden daarbij geleid door het op dit gebied verschenen standaard werk van den toenmaligen Kapitein H a s s e l b a c h. We ondervonden echter, dat dit werk, door zijn ver uitgesponnen denkbeelden, voor den niet mitraillist een zwaar stuk studie vormt.

Moge deze regelen de aandacht van velen op deze hoogstbelangrijke aangelegenheid vestigen.

Samenwerking tusschen de lichte geschutreserve (8 c.M. St.) en de Infanterie,

DOOR

H. HEYMAN,

Eerste Luitenant der Artillerie.

Toen met de reorganisatie van ons leger het nieuwe begrip „geschutreserve” werd ingevoerd, kwam het mij voor, dat zulks slechts een andere naam was voor aanvullingsbewapening. Gedurende de afgelopen maanden is echter, voor wat betreft de functie van de 8 c.M. St. batterijen een geheel ander licht ontstoken. Meer en meer blijkt, dat in vele oorlogsgevallen het aanspanbare lichte geschut in zeer nauw verband zal moeten optreden met de infanterie-eenheden, zoodat men dan zeer goed zou kunnen spreken van infanteriegeschut.

Waar nu bijna steeds eene geringe artillerie sterkte wordt toegevoegd aan een infanterie onderdeel (gewoonlijk 2, soms 4 stukken) spreekt het haast van zelf, dat het commando over eene dusdanige artillèriemacht niet steeds kan worden opgedragen aan een alleszins bekwaam artilleristisch aanvoerder, die behalve zijne artilleristische kennis een goed inzicht zal behooren te hebben in het optreden der infanterie. Even zoo goed doet zich herhaalde malen het geval voor, dat de infanterie-commandant zeer weinig begrip heeft en van de wijze van werken en van de capaciteit van het aanspanbare geschut. Het noodzakelijke gevolg hiervan moet zijn, dat er niet de noodige samenwerking tusschen de beide genoemde wapens bestaat, welk gebrek zich bij manoeuvres en oefeningen herhaaldelijk deed gevoelen.

Zoo werd eens aan den commandant van 2 stukken van 8 c.M. St. eene instructie gegeven door den commandant in een regiments vak, welke een woordelijk afschrift was van een gedeelte der instructie door den Stelling-commandant aan den Regiments commandant verstrekt. De detailregeling werd door den Regiments commandant niet gegeven, zoodat deze instructie voor den batterijcommandant geheel en al onvolgende was en door veelvuldig vragen moest worden aangevuld, waarbij de noodige inlichtingen moesten worden verstrekt door den Batons commandant, een persoon, die oorspronkelijk geheel buiten de gegeven instructie werd gehouden.

Aan den commandant van 4 stukken werd de opdracht verstrekt een vijandelijken troep onder vuur te nemen, die zich op een afstand van

± 2500 meter langs een dijk voortbewoog. Van uit de batterij was niets te zien en het vuur moest worden geleid vanaf een punt ± 1500 M. buiten de batterij gelegen. Telefonen waren niet beschikbaar. In verband met de inrichting van de richtmiddelen van het geschut en den grooten zijwaartschen afstand tusschen waarnemer en batterij moest eene dergelijke opdracht hare uitwerking missen.

Deze batterij moest van stelling veranderen op aanwijzing van den commandant der voorposten. Bevel tot vuren op naderende troepen kreeg de batterij niet. Toen het bevel tot het verlaten der stelling kwam, verdween de eigen infanterie gelijk met de stukken, op den voet gevolgd door de tegenpartij. Uit de toedracht der zaak mocht men opmaken, dat men de artillerie geheel had vergeten.

Men heeft tot onderlingen steun der beide wapens eene instructie voor de stormbatterijen geformuleerd en hoezeer het niet de bedoeling moge wezen, deze als een bindend model te beschouwen, dit is toch helaas maar al te dikwijls het geval.

Het voornaamste punt van overweging is, of de batterij commandant al dan niet zelfstandig het oogenblik van vuren moet bepalen. Men houdt zich veelal krampachtig vast aan het voorschrift stelling artillerie, volgens hetwelke men wil besluiten, dat geen machtiging tot vuuropening aan stormbatterijen wordt gegeven. De positie die deze artillerie in de loopgraven inneemt is eene zeer bijzondere en wel niet meer zuiver artilleristisch. De betrokken infanterie commandant met toegevoegden artillerie officier (luitenant van de 8 c.M. St. Comp.) maken samen uit hoe te handelen; zij vragen zich af: welke doelen zijn te verwachten en onder welke omstandigheden en besluiten daaruit hoe de machtiging te omschrijven.

Meerdere malen heerschte de opvatting, dat eene stormbatterij moest worden toegevoegd aan de compagnie in wier vakgedeelte de batterij staat of wel aan de compagnie aan wie steun moest worden verleend. Mijns inziens behoort de batterij onder de bevelen te staan van den commandant in het bataljonsvak. Hij toch is het hoofd van de tactische infanterie eenheid, terwijl de compagnieën in voorste linie elkaar afwisselen. Wel kan de bataljonscommandant bepalen, dat de batterij vuur zal geven op het daartoe door een bepaalden compagniescommandant gedane verzoek.

Aangenomen, dat de officieren bij de lichte geschutreserve ingedeeld volkomen berekend zijn voor hun taak, d. w. z. dat ze zich een goed beeld kunnen vormen omtrent het optreden in het gevecht van de artillerie in verband met de infanterie, ook dan nog is de kans op het verbreken van het verband zeer groot, aangezien deze officieren veelal ingedeeld zijn bij eene batterij van 4 stukken, welke dikwijls over twee opstellingen wordt verdeeld, zoodat de officieren niet veel meer zullen zijn dan adviseurs, een term, die volgens de aanwijzingen voor de lichte geschutreserve m. i. overeenkomt met de hoogere bevelvoering.

De vraag dringt zich nu op, zou aan het boven omschreven euvel geen einde gemaakt kunnen worden; zouden er geen middelen te vinden zijn, die eene goede samenwerking der beide wapens verzekeren.

Mijne meening gaarne voor eene betere gevend, wil ik mijne gedachten daaromtrent hieronder laten volgen. Bij de regimenten infanterie en cavalerie werden mitrailleurs ingedeeld; deze maken een deel uit van het regiment. Het eerste gevolg daarvan is, dat behoudens detailoefeningen de mitrailleurs zeer veel in contact komen met de infanterie- c. q. cavalerie onderdeelen. De infanterie en cavalerie officieren zien dus herhaaldelijk de wijze van werken der mitrailleurs, terwijl de mitrailleurcommandanten in staat zijn zich van het optreden der infanterie in het gevecht te vergewissen. Daarbij komt, dat de commandanten der infanterie- en cavalerie mitrailleurs, behooren respectievelijk tot de infanterie en cavalerie en daardoor een optreden hunnerzijds goede waarborgen geeft. Naar aanleiding hiervan werd opgemerkt, dat men dus zeer goed infanterie officieren geschikt zou kunnen maken voor het voeren van het commando over 2 stukken van 8 c.M. St. Ongetwijfeld kan men dat, doch daarvoor zullen in de eerste plaats geen officieren beschikbaar wezen en vervalt ook dan de mogelijkheid al de stukken van het bataljon geheel samen te voegen om als geschutreserve te kunnen optreden, met welke mogelijkheid zoo als hieronder zal blijken steeds rekening zal moeten worden gehouden.

Zou men echter de lichte geschutreserve niet bij de infanterie kunnen indeelen? Op welke wijze ik mij dit voorstel zal nader worden medegedeeld. Den commandanten van die batterijen zou dan tevens de verantwoordelijkheid moeten worden opgelegd om ook voor eene zuiver artilleristische taak gereed te blijven. Daartoe konden per Stelling en Linie de compagniescommandanten worden bestemd om zich speciaal daarmede te bemoeien. Wenscht men de geschutreserve in een bepaald geval werkelijk als geheel in reserve te hebben, dan kunnen de over de regimenten verdeelde batterijen naar een daartoe vooraf aangewezen plaats marcheeren.

In verband met het feit dat het aantal beschikbare batterijen en het aantal regimenten, dat voor eene toevoeging van artillerie in aanmerking komt, wel niet overeen zal stemmen, is het niet noodig, nog gewenscht, dat men eene uniforme organisatie voor alle regimenten maakt. Uitgaande van de oorlogsbestemming van de regimenten infanterie en batterijen der lichte geschutreserve, kan men eene verdeling der batterijen maken. Liefst make men eene indeeling, dat steeds een officier der artillerie bij de stukken aanwezig is, b.v. minstens 4 stukken per regiment. De batterijen worden dan volledig uitgerust met personeel, materieel en munitie en het aantal paarden op 10 per batterij van 4 stukken gebracht. Dat daartoe nog 35 paarden noodig zullen zijn mag zeker geen bezwaar heeten. In geval van eene twee- of meerledige oorlogsbestemming zal er wel eene verdeling te maken zijn die niet belemmerend is voor de gevechtsvaardigheid.

Stuit echter het indeelen van de 8 c.M. St. batterijen bij de infanterie op onoverkomelijke bezwaren, dan behoeft men niet geheel het aangegeven middel te laten varen. Men detacheert de batterijen bij de infanterie, liefst gedurende eenige zomermaanden en over een zoo groot mogelijk aantal regimenten, opdat vele infanterie officieren mede van deze detachering kunnen profiteeren. Gedurende dien tijd moet natuurlijk ook aan de batterijen eene volledige bespanning worden gegeven. De daartoe ontbrekende paarden kunnen tijdelijk uit de depôts worden afgestaan.

Het voornaamste is, dat het doel van dit schrijven, eene volkomen samenwerking tusschen de infanterie en de lichte geschutreserve, speciaal 8 c.M. St., worde bereikt. De wijze, waarop men thans te werk gaat, hoeveel moeite men zich van de zijde der geschutreserve ook geeft, beantwoordt m. i. niet aan de te stellen verwachtingen.

**Brief van Ds. Daniel Theodoor van
Woelderen, veldprediker bij de 2de Divisie Infanterie
aan den Heer Jacob Deeleman te Deventer.**

Eindhoven 5 April 1833.

Waarde D.

Eenige treurige, gewichtige onvergetelijke dagen, die ik onlangs heb doorgebracht, geven mij stof en aanleiding om u te schrijven.

Voor twee weken werd ik des avonds bij den Generaal des Tombes geroepen. Deze liet mij een brief lezen van den Auditeur-Militair bij het Leger te Velde, waarin hem bericht werd, dat twee soldaten van de 12e Afdeeling Bersier en Ditrel genaamd, beide Duitschers, uit hoofde van desertie tot de doodstraf met den kogel veroordeeld waren, welk vonnis door den Koning bekrachtigd zijnde, den volgenden dag in de nabijheid van Eindhoven moest worden ten uitvoer gebracht. De veroordeelden zouden reeds des Zondags naar het gevangenhuis aldaar worden vervoerd. Daar zij beiden de Protestantsche Godsdienst waren toegedaan, zoo werd den Generaal verzocht den Veldprediker der Divisie daarvan kennis te geven, opdat deze de plichten zijns ambts aan hen zoude kunnen vervullen. Ik ontstelde, toen ik dezen brief las, en nooit in mijn gansche leven heb ik tegen iets zoo zeer opgezien als tegen deze treurige, moeielijke en gewichtige taak, welke ik bij deze ongelukkige menschen zou moeten vervullen; intusschen schoot mij niets anders over dan mij met moed te wapenen en mij naar mijn vermogen van die taak te kwijten.

Den anderen dag 's middag om half vier kwamen zij reeds te Eindhoven aan. Zoodra ik daar kennis van had, spoedde ik mij naar het gevangenhuis om hen te gaan bezoeken. Ik trof hen beiden in een treurigen toestand aan: zij hadden eerst den vorigen avond hun vonnis vernomen en waren van dien tijd af dermate door droefheid en wanhoop overmeesterd, dat zij onvatbaar waren voor elken troostgrond en doof voor elke redeneering. Het kostte mij zeer veel moeite eer ik hen zoo ver gebracht had, dat zij met eenige bedaardheid naar mij begonnen te luisteren. Daar ik echter het onwaardebaar voorrecht had hen in hun eigen taal te kunnen toespreken, gelukte mij dit toch spoediger dan anders wel het geval zou zijn geweest. Daar zij vermoed van de reis waren en den ganschen dag niets hadden willen gebruiken, zoo was mijn eerste werk hen te overreden, om het middagmaal, hetwelk voor hen gereed gemaakt was, te nuttigen en het gelukte mij hen hiertoe over te halen. Vervolgens verzocht ik hun nog mij hunne ge-

schiedenis te verhalen, aan welk verzoek zij beiden voldeden. De geschiedenis van Bersier was zeer interessant en vermeederde niet weinig de innige deernis, die ik voor hem gevoelde. Gaarne zoude ik die geschiedenis in zijn geheel mededeelen, maar dan zoude mijn brief te lang worden. De ontrouw van een meisje had hem tot den wanhopigen stap gebracht, om in Hollandschen dienst te treden. Gedurende zijn dienst had hij met wederwaardigheden van allerlei aard te kampen gehad; dit had gemaakt, dat hij het grootste berouw had gekregen over zijn overijlden stap en het verlangen om naar zijn vaderland terug te keeren, hoe langer hoe levendiger geworden zijnde, had hij hieraan geen weerstand meer kunnen bieden; het heimwee had hem zoodanig overmeesterd, dat hij het treurig besluit nam om te deserteeren.

Ditrel was vroeger soldaat in Hessischen dienst geweest en was na de Belgische revolutie in Hollandschen dienst overgegaan; hij had nimmer de gedachte gehad om te deserteeren, maar in een oogenblik van dronkenschap had hij gehoor gegeven aan den verleidenden aandrang van een kameraad, die hem tot den noodlottigen stap had overgehaald, welken hij thans met den dood moest betalen. Zij beklagden zich beiden over de hardheid en de onrechtvaardigheid van het vonnis, dat zij moesten ondergaan. Ik deed daarom al wat in mijn vermogen was om hen van deze dwaling terug te brengen en trachtte hen overtuigend te bewijzen, dat zij volgens de bestaande wetten, werkelijk de straf hadden verdiend en dat hunne rechters door hen te veroordeelen niet anders dan naar plicht en geweten hadden gehandeld.

Door het verhaal hunner geschiedenis en meer andere woordenwisselingen was er reeds een aanmerkelijk deel van den avond voorbijgegaan. Hoe meer ik mij met hen onderhield, hoe kalmer en bedaarder zij werden. Tot mijne groote vreugde bemerkte ik, dat zij geen van beiden van Godsdienstige kennis en gevoel ontbloot waren. Uit een Hoogduitschen Bijbel, dien ik gelukkig had weten te bekomen, las ik hun nu en dan iets voor, dat volgens mijn inzien het meeste berekend was voor hunne behoefte en dat het meeste toepasselijk was op de omstandigheden, waarin zij zich bevonden. Zoo gaf bijv. de lijdensgeschiedenis van onzen Zaligmaker mij vooral hier en daar treffende aanleiding om hen tot de stervensure te bemoedigen en hen te leeren met welke gevoelens en gezindheden zij als Christenen den dood behoorden tegemoet te gaan. — Wat ik tot hen sprak, werd niet alleen met de grootste aandacht en belangstelling aangehoord, maar in het hart bewaard en ik had de overgroote voldoening dezelfde menschen, die ik des middags in eenen wanhopigen toestand had aangetroffen, des avonds in eene stille bedaarde, onderworpen gemoedsstemming te kunnen verlaten. Toen ik van hen scheidde, gaven zij het verlangen te kennen om voor hunnen dood nog het Heilig Avondmaal te vieren, aan welke begeerte ik beloofde nog den volgenden dag te zullen voldoen.

Toen ik den volgenden morgen om negen uur weder bij hen kwam,

vernam ik, dat zij geen ontbijt wilden gebruiken, alvorens het Avondmaal te hebben gevierd. Ik maakte derhalve terstond een aanvang met deze plechtigheid. Het was de eerste maal in mijn leven, dat ik het Avondmaal zoude bedienen; wie had kunnen denken, dat dit in eene gevangenis zoude wezen! Intusschen geloof ik, dat ik nooit treffender Avondmaalviering zal kunnen houden dan met deze menschen, die even als de verheven insteller van deze plechtigheid tot den laatsten dag huns levens waren genaderd en daarin kracht en opwekking voelden om gesterkt en bemoedigd en met Christelijke hoop den dood te gemoet te gaan.

Ofschoon ik geheel onvoorbereid was en mijne gebeden en toespraken in eene vreemde taal moest uitspreken, zoo ging toch alles zoo goed of ik er dagen lang op had gestudeerd. Toen de plechtigheid was afgelopen, drukten de goede menschen mij beiden de hand en zeiden: „Nun können wir ruhig und getrost sterben.” Het overige gedeelte van den morgen werd door mij besteed om de brieven op te stellen, die zij mij verzocht hadden voor hen aan hunne betrekkingen te schrijven. — Ditrel had slechts twee broeders in leven, en wilde, dat ik aan deze niets anders zou melden, als dat hij in Eindhoven gestorven was; de wijze waarop wilde hij verzwegen hebben. Bersier had echter zeer gewichtige redenen, waarom hij verkoos, dat ik zijne geheele geschiedenis aan zijnen vader zou verhalen. Het opstel van dezen brief heb ik bewaard, ik hoop het u naderhand te kunnen voorlezen.

Ik ben verder dien ganschen dag bij hen gebleven en heb hen eerst verlaten, toen zij gingen slapen. Alvorens ik van hen scheidde, nam ik nog eens den Bijbel in handen, las hen het 6e vers van Handelingen 12 voor en na het verklaard te hebben, zeide ik tot hen:

„De Apostel Petrus gaf zich in den nacht vóór zijn vermoedelijken „dood over in de armen van den slaap. Gij beiden hebt hetzelfde ge- „loof, dezelfde hoop, dezelfde uitzichten als dezen Apostel, daarom „hoop ik, dat ook gij in den laatsten nacht van uw leven, u door vreeze „des doods de rust van den slaap niet zult laten ontnemen.” Hierop antwoordde Bersier: „Lieber Pfarrer schlafen sie nur ruhig, wir „werden es auch thun, eben wie der Apostel.” — Inderdaad, toen ik den volgenden morgen om acht uur wederom tot hen kwam, vernam ik van den sergeant, die hen bewaakte, dat zij den ganschen nacht zoo gerust hadden doorgeslapen, dat hij eindelijk verplicht was geweest om hen vóór mijne komst te wekken.

De exécutie zou plaats hebben op eene heide bij Aalst. De cipier kwam zeggen, dat er te half tien ure eene kar zoude gereed staan om ons derwaarts te voeren. Zij verzochten mij om vóór de volvoering van hun vonnis nog een kort gebed voor hen te doen; ik vroeg hun de vergunning om dit laatste gebed in het Hollandsch te mogen uitspreken, opdat het ook door de omstanders zou kunnen verstaan worden en zij bewilligden daarin. Opdat zij het echter zelf goed zouden kunnen verstaan en volgen, vertaalde ik het zin voor zin in het Hoog-

duitsch en toen ik het hun daarna in het Hollandsch voorlas, verzekerden zij mij, dat zij het volmaakt verstonden en dat ik in dat gebed volkomen de gedachten en gevoelens had uitgedrukt, waarmede zij de eeuwigheid wenschten in te gaan.

Eenige oogenblikken later kwam een wachtmeester der Marechaussées ons waarschuwen, dat wij moesten vertrekken. Hierop verlieten wij het gevangenhuis en namen plaats op de huifkar. Zij zetteden zich op de achterste bank en ik op de voorste met den rug naar het paard om des te beter met hen te kunnen spreken. De straat was zoo opgepropt met menschen, dat wij door eene escorte Marechaussées werden begeleid, die voor ons den weg moesten banen. Op de kar heb ik mij nog onophoudelijk met hen onderhouden. Zij vatteden mij dikwijls bij de hand en betuigden mij op de roerendste wijze hunnen dank voor de deelneming, die ik in hun lot had betoond en voor al de woorden van troost, die ik hun had toegesproken.

Toen wij te Aalst aankwamen, vertoefden wij eenige oogenblikken in eene boerenwoning, tot een officier mij kwam zeggen, dat het tijd was. Hierop gingen wij te voet naar de strafplaats, die nog een minuut of tien van daar was verwijderd; ik ging in het midden der veroordeelden tusschen een detachement Infanterie, dat ons escorteerde. Op de heide stonden niet minder dan vijf Bataillons Infanterie, twee Regimenten Cavallerie en twee Batterijen Artillerie en carré geschaard; in het midden van het carré stond de Auditeur Militair met den krijgsraad.

Op eenige passen afstands van daar, bleven wij staan en de veroordeelden knielden neder om hun vonnis te hooren voorlezen. Hunne kalmte en bedaarde gemoedsgesteldheid had hen nog geen oogenblik verlaten en ook nu bleven zij nog zoo goed hunnen zinnen machtig, dat toen op het einde van het vonnis de gewone formulier kwam: „De Krijgsraad te Velde, recht doende in den naam van den Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau” — zij beiden volgens soldaten manier de rechterhand aan hun voorhoofd brachten tot teeken van eerbied.

Toen het vonnis gelezen was, stonden zij weder op en wij gingen vijftig passen verder, alwaar het peloton, dat hen moest fusilleeren, gereed stond. Verbeeld u, welk een aanblik! Hun beider graf was daar reeds gedolven en hunne doods-kisten stonden er bij gereed! Zij knielden beiden neder op een zandhoop voor hun graf, hieven voor het laatst hunne oogen ten hemel en ik sprak het volgende gebed:

Nog eenmaal, o God, vouwen deze menschen hunne handen biddend te samen, en de laatste vermogens hunner ziel, de laatste gedachten van hunnen geest zijn toegewijd aan U, hunnen Vader in den Hemel. Alvorens deze aarde te verlaten, vragen zij u vergeving van alle zonden, die zij hebben bedreven, in den naam van hunnen Verlosser en Zaligmaker Jezus Christus in wien zij hopen barmhartigheid te zullen aantreffen, als zij voor Zijne Rechtbank zullen verschijnen. Gesterkt en bemoedigd door deze hoop zien zij kalm en gelaten hunne doods-

kisten staan en hun graf geopend voor hunne voeten, want zij weten, dat menschelijke macht wel het sterfelijke lichaam kan dooden, maar niets vermag over de onsterfelijke ziel; dat wel het stof tot stof zal wederkeeren, maar dat de onsterfelijke geest zal worden opgevoerd tot ons aller vaderland daarboven bij U in den Hemel. Vol van dat vertrouwen, vol van dit geloof, vol van deze hoop, zeggen zij hunnen Heiland na: „Vader in uwe handen bevelen wij onzen geest!” Amen.

Vader, in uwe handen bevelen wij onzen geest! In een half gesmoorden toon herhaalden zij beiden deze laatste woorden van het gebed. Nu gaf een officier mij een wenk, dat het tijd werd om mij te verwijderen. Voor het laatst reikte ik hun de hand. Dit rel drukte die krampachtig, maar kon niet meer spreken; Bersier zeide op een toon, die mij tot diep in de ziel drong: „Tag guter Mensch, leb wohl auf ewig.”

Ik had tot dusverre mijne aandoeningen weten te bedwingen en was tamelijk bedaard gebleven, zoo zelfs, dat ik het gebed, wel met eene ontroerde, maar toch met eene duidelijke en verstaanbare stem had uitgesproken. — Toen ik echter afscheid van hen nam, brak mij het hart. Ik had mij voorgenomen bij de exécutie tegenwoordig te blijven, maar toen ik hen zag blinddoeken, liep ik als een waanzinnige weg, alsof ik vleugels aan mijne voeten had en ik was nog geen vijftig passen vooruit geloopt, of het losbarstend geweervuur kondigde mij aan, dat deze beide mannen opgehouden hadden te leven. Ik zou zeker op de heide zijn neergestort, doch gelukkig waren er twee officieren naar mij toegeloopt; zij namen mij onder den arm en brachten mij naar den straatweg, waar een rijtuig gereed stond, dat mij dadelijk naar Eindhoven terugbracht.

Ziedaar, het beknopt verhaal eener gebeurtenis, die mij onvergetelijk zal blijven mijn geheele leven door en waarvan ik misschien terug zal denken, wanneer ik sterf. Ik dank God, dat hij mij in dezen moeielijken en gewichtigen post met zijnen bijstand heeft ondersteund, zoodat ik er mij van heb mogen kwijten tot heil en zegen dier twee ongelukkigen en tot nut en stichting van mij zelve en anderen, want de Christelijke gelatenheid en kloekmoedigheid en de bewonderenswaardige ziele-rust, waarmede deze twee menschen den dood zijn tegemoet gegaan, heeft eenen diepen en heilzamen indruk gemaakt op allen, die daarvan getuigen zijn geweest en heeft wellicht menigen lichtzinnigen Godver-zaker tot nadenken gebracht. Ook de Roomschen uit Eindhoven, die er in menigte tegenwoordig waren, hebben er zeer veel over gesproken en zich niet weinig verwonderd, hoe men zonder biecht en zonder H. Oliesel, zoo gerust kon sterven.

Dit had ik niet gedacht, toen ik met u voor drie jaren op ons retour van de Akensche reis de heide van Aalst passeerde, dat ik daar eens getuige zou moeten zijn van zulk een tooneel.

D. TH. VAN WOELDEREN.

Iets over de opleiding van den Mitrailleurshutter,

DOOR

D. NIERSTRASZ,

Eerste Luitenant b/h 18e Regt Infie.

Met hetzelfde recht had ik als hoofd kunnen neerschrijven: „Hoe, door de uitgave van ± 14 cent, honderden guldens te besparen.”

Bij de opleiding tot mitrailleurshutter moeten o. a. de navolgende zaken worden geleerd:

- a. Het spreiden in de hoogte door handwielbeweging.
- b. Het spreiden in de breedte door glijbaanbeweging.
- c. Het spreiden in de breedte en in de hoogte gelijktijdig door combinatie dezer twee geleerde bewegingen.

Ad. a. Dit kan met goed gevolg geschieden zonder gebruik te maken van patronen.

Ad. b. Dit kan ook zonder gebruik te maken van patronen geschieden doch met negatief succes.

Den mitrailleurshutter toch, moet worden geleerd — gebruik makende van het trillen der machine — met losse polsen het blok over de glijbaan te verschuiven. Het trillen van de machine stelt hem in staat gelijkmatige bewegingen te maken bij het spreiden waardoor de bundel zich gelijkmatig over het doel verdeelt. Blijft het trillen achterwege — dat heeft dus plaats als er geen scherpe of losse patronen gebruikt worden — dan gaat het blok bij het spreiden schoksgewijze over de glijbaan heen. De schutter moet telkens één groote kracht aanwenden om een aanvang met de spreidbeweging te maken, remt dan weer even, drukt dan weer harder aan de handgrepen, remt weer enz. Op die manier worden foutieve bewegingen aangeleerd.

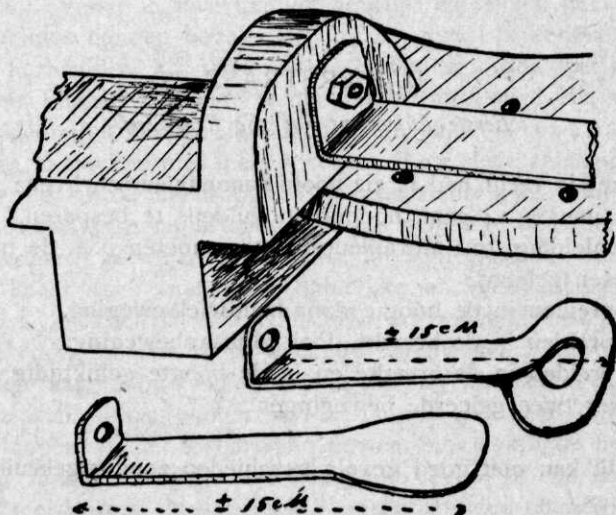
Ad. c. Hierbij gaat de korrel trapsgewijze over het doel in plaats van langs een rechte schuine lijn en is van gelijkmatig spreiden ook geen sprake.

Als eenig middel om de trilling in het leven te roepen, maar dat is dan een zeer duur middel (± 360 patronen per minuut), gebruikt men losse of scherpe patronen.

Nu kom ik terug op den aanhef van mijn betoog.

Men koopt voor 14 cent (oorlogsprijs) een stuk bandstaal (Martin of vloeistaal) lang 20 c.M., breed 4 c.M., dik ± 3 m.M.

Dit buigt men rechthoekig om en boort in het korte einde een gat groot genoeg om den schroefbout, welke door het blok van links naar rechts gestoken is, door te laten. Men haalt moer en moerplaat weg en brengt het stuk staal aan als in de figuur wordt aangegeven, waarna men de moer weer aanschroeft. Men kan het achtereinde verbreedten door uitsmeden of oogsmeden.

Terwijl nu de mitrailleurschutter spreidt, tikt een ander met het vleezig deel van beide vuisten beurtelings op het einde der hefboom waardoor dezelfde trillingen van het blok verkregen worden als bij het schieten. Een vereischte is natuurlijk dat de vleugelmoer goed worde losgedraaid.

De proeven, destijds door mij bij M. P. 18 R. I. genomen, voldeden uitstekend.

Beschouwingen

naar aanleiding van het artikel „De motorboot en andere vaartuigen in dienst van de landsverdediging” voorkomende in den M. S. 1916, bladz. 195 e. v.

DOOR

H. P. W. VAN DER AA.

Naar aanleiding van eene brochure van de hand van den heer W. J. M. Linden, te Luitenant der Infanterie, overgedrukt uit den Militairen Spectator, die mij dezer dagen gewerd, zou ik mij gaarne enkele opmerkingen veroorloven.

Daar de schrijver van bovengenoemd artikel in zijn inleiding aangeeft hoe zijn opstel slechts „een beschouwing kan zijn over wensche-lijkheden en mogelijkheden, die, aan de practijk getoetst, nog grondige wijzigingen zullen kunnen ondergaan” en hij ook verderop de opmerking maakt, dat hij vrijwel als leek staat tegenover de techniek der motorboot, meen ik gerechtigd te zijn bij te dragen tot de studie van motor- en andere vaartuigen in dienst der landsverdediging door het geven van deze, mijne beschouwingen over bovenaangehaald artikel. Mijne beschouwingen zijn gebaseerd op de ondervinding met motor- en andere vaartuigen opgedaan, ik geef ze gaarne ten beste, mede ten dienste van het Vrijwillig Landstorm Korps Motor-, Vaar- en Voerwezen waarvan ik deel uitmaak.

Bij de systematische indeeling: het doel waartoe van vaartuigen wordt gebruik gemaakt; het gebruik; en de eischen te stellen aan bouw en inrichting, meen ik een vierde punt te moeten opnemen en wel: de wijze waarop bevorderd kan worden bouw, aanschaffing en inrichting van vaartuigen, overeenkomstig genoemde eischen.

In verband met de oprichting van het nieuwe Landstormkorps wil ik er op wijzen, dat ons door den oorlog twee goede voorbeelden voor oogen staan, waardoor wij meer uit de practijk kunnen putten dan in gewone tijden.

Geheel afgescheiden van alle beschouwingen omtrent gewenschte navolging enz. wil ik deze voorbeelden noemen, nl. in Duitschland het „Freiwillige Motorboot Korps” en in Engeland het „Volunteer Motor-boat Corps”.

Wij weten hoe deze beide korpsen hun land thans veel diensten be-

wijzen; maar wat ons het meest interesseert is, dat de schepen die speciale diensten doen, ook worden gebouwd, geheel voor dat doel en zonder rekening te houden met mogelijke dienstverrichting — en geriefelijkheid in tijd van vrede — als pleziervaartuig. Vele zijn de ontwerpen en teekeningen die wij konden bestudeeren van vaartuigen voor dit speciale doel tijdens den oorlog gebouwd, en bijna zonder uitzondering waren deze vaartuigen ongeschikt voor eenig vredesdoel. De plannen kwamen dan ook tot uitvoering door de aanwezigheid van leden der Vrijwillige korpsen die finantieel daartoe in staat waren en wien het er om te doen was zeer persoonlijk van hunne zijde tot het krijgsdoel bij te dragen zonder veel acht te slaan op het feit dat zij, fortuinlijk uit den strijd gekomen, weliswaar een goed vaartuig overhielden, maar overigens na hunne belangrijke uitgaven daarmede als jachtbezitters geen plezier-varen konden uitoefenen. Opmerkelijk was het voor schrijver dezès, dat hij onlangs vernam hoe eene serie vaartuigen, door hem in het buitenland in aanbouw gezien en waarbij wèl eenige aandacht was geschonken aan gelijktijdige geschiktheid voor na den oorlog, thans slechts dienst doet als postverbinding, voor het binnenland, daar de eischen van geriefelijkheid, aan de vaartuigen gesteld, ondanks wel-bestudeerde oorlogsmiddelen als pantserplaten, ingebouwd geschut enz. voor oorlogsdoeleinden te veel afbreuk hadden gedaan.

Deze regelen hebben ten doel mijne bewering te staven, dat wij hier te lande het vereischte materieel zullen moeten vinden uit de aanwezige schepen, doch dat wij voor het oogenblik waarop vaartuigen gevorderd worden, overal volgens een opgegeven plan moeten bevorderen dat deze worden gebouwd en ingericht met het oog op de eischen van den oorlog. Dit plan moet zich uitstrekken zoowel tot het bestudeeren van noodzakelijke veranderingen, aan te brengen aan booten die reeds in de vaart zijn, alsook tot het beïnvloeden van plannen voor nieuw te bouwen vaartuigen. Ter verwezenlijking van dit plan zou een speciaal lichaam, een permanent bureau, eerstgenoemde veranderingen moeten uitwerken, en tevens voeling moeten verkrijgen met alle scheepsbouwers enz. om telkens te trachten bij bouwplannen den toekomstigen eigenaar te overreden tot het opnemen van gegevens welke aan de militaire eischen voldoen.

Het zal toch zonder meer wel aangenomen worden, dat hier te lande weinig liefhebbers bestaan die zich zullen opofferen om een schip te laten bouwen waarbij deze eischen geheel overwegend voorgaan.

Het bestudeeren van noodzakelijke veranderingen dadelijk na vordering, kan zoowel door het betrekkelijk weinig uiteenloopen der voorradige typen alsook door de tegenwoordige registratie van jachten enz. zeer goed geschieden, terwijl deze registratie zelfs gelegenheid biedt om de veranderingsplannen geheel in tekening uit te werken en archivarisch gereed te houden.

Na deze uiteenzetting omtrent het verkrijgen van voor militaire doel-

einden geschikte schepen, wil ik nog eenige beschouwingen toevoegen over de beschikbare vaartuigen mede aan de hand van meergenoemd artikel.

Indien het korps Pontonniers wenscht te beschikken over snelloopende vaartuigen van 25 à 30 K.M. per uur, zal daarmede rekening gehouden moeten worden, bijv. op boven omschreven wijze, vermits er slechts een zeer gering aantal (motorbooten) in de binnenvaart is waarmede dergelijke snelheden te behalen zijn. Dit geldt tevens voor de regelen omtrent de voordeelen van geringe snelheid met het oog op sleepdiensten. Het komt hier te lande inderdaad zeer veelvuldig voor, dat de kracht der motoren zeer gering is in verhouding tot grootte en gewicht der vaartuigen. Een gevolg hiervan is, dat al die vaartuigen welke $\pm$ 12 tot 16 M. lang zijn, toegerust met een 12 of 18 of 25 P. K. motor, die bij pleziervaarten de 15 K.M. per uur kunnen halen, bij serieuze sleepdiensten slechts eene zeer geringe snelheid zullen overhouden. Niet de lichte motoren, doch het casco zal minder slijtage hiervan ondervinden. Wat het doorsnee jacht betreft, zal zeer zeker rekening gehouden moeten worden met sleepdiensten met het oog op de plaatsing der bolders, enz.

Wat bewapening betreft, zij hierbij aangemerkt, dat mitrailleurs en zeer licht geschut, behoudens enkele uitzonderingen, noodzakelijk moeten worden ingebouwd.

De moderne motoren naderen reeds tot het geruischlooze. Daar de militaire diensten dat vergen moet bij de overige studie zeer zeker ook opgenomen worden de bewerking van plannen om de verschillende vaartuigen door technische vindingen tijdens hun vaart geruischloozter te maken, bijv. door het verplaatsen van den afvoer der verbrande gassen, enz.

Voor de buitenboordmotoren zou deze studie vooral van gewicht zijn. Deze toch zijn het tegendeel van geruischloos, terwijl tevens de ondervinding, opgedaan bij den jongsten watersnood, aantoonde welk een gebruik van met buitenboordmotoren toegeruste vaartuigen kan worden gemaakt op eene inundatie en ondiepe wateren.

De juiste eischen voor afmetingen, ook van den bovenbouw, zijn niet op te maken alvorens een algemeene opzet is gemaakt omtrent vordering, verdeling enz. De eischen van iedere streek zijn immers zoo uiteenlopend, dat het, zelfs bij speciaal nieuw bouwen, onmogelijk zou zijn deze alle te bevredigen.

Registratie en verdeling der schepen met voorloopige oorlogsbestemming kunnen in deze aan iedere afdeeling het noodige en meest geschikte verschaffen.

Zooals de schrijver van het door mij meermalen aangehaald artikel resumeert, is er inderdaad een algemeen type te bepalen, of liever zijn er eenige standaardtypen te ontwerpen, en met het oog daarop zou een vooropgezet plan, waarvan de uitvoering werd geleid door een centraal lichaam, van zoo groot nut zijn.

Hiermede aan het eind gekomen van de beschouwingen die zich naar aanleiding van de brochure: de motorboot en andere vaartuigen in dienst van de landsverdediging, bij mij voordeden, hoop ik hiermede te hebben bijgedragen tot de zoo nuttige gedachtenwisseling waaruit plannen en daden moeten voortkomen en tevens te hebben medegeholpen tot het algemeene doel waarmede ook genoemd artikel werd geschreven.

De Grootte Europeesche Krijg

van 1914—1916.

Alhoewel de opstand der Sinn Feiners, welke 24 April in Dublin en op andere plaatsen in Ierland uitbrak, gericht was tegen het Engelsche gezag en dus niet in rechtstreeksch verband stond met den grooten Europeeschen oorlog, mag dit feit toch niet geheel onvermeld blijven, omdat hij — ware hij niet met grooten spoed onderdrukt geworden — een belangrijken invloed op het verloop van den strijd op het vaste land van Europa had kunnen uitoefenen. Immers het dempen van dien opstand maakte het zenden van een groot aantal troepen, ruim van munitie en voorraden voorzien, noodzakelijk, welke troepen eventueel niet beschikbaar zouden geweest zijn voor den strijd tegen den buitenlandschen vijand.

De oorlog in de lucht heeft vooral in de tweede helft van April aan het Westelijk front een grooten omvang aangenomen en nam in verbittering toe. In de plaats van het gevecht van vliegtuig tegen vliegtuig, treedt meer en meer het gevecht van groepen en eskaders

Een Duitsch eskader van 5 marine-luchtschepen heeft in den nacht van 2/3 Mei het middelste en Noordelijkste gedeelte van de Engelsche Oostkust aangevallen en, volgens Duitsche berichten, fabrieken, hoogovens, spoorwegemplacements bij Middlesborough en Stockton, industriele inrichtingen bij Sunderland, de versterkte kustplaats Hartlepool, de kustbatterijen ten Z. van de Tees en Engelsche oorlogsschepen aan den ingang van de Firth of Forth met goeden uitslag met bommen bestookt. Alle luchtschepen keerden, ondanks eene hevige beschieting — aldus het Duitsche bericht — in hunne havens terug, behalve de L. 20, die tengevolge van een sterken Zuidenwind naar het Noorden afdreef, op zee in nood kwam en bij Stavanger verging. De bemanning werd in Noorwegen geïnterneerd.

Ook in de Oostzee was de werkzaamheid van de marine-vliegers levendig. Een eskader Duitsche watervliegtuigen bestookte in de Maasmond het Russische lineschip Slawa en een duikboot.

Door de Russen werd een luchtaanval op het Duitsche kuststation Pissen ondernomen.

Volgens verschillende buitenlandsche dagbladen wordt binnenkort op het Westfront een nieuw Duitsch offensief, nu tegen het Britsche front

verwacht. Geheel onmogelijk is dat natuurlijk niet. Reeds gedurende eenige weken werden vooral in het Westelijk deel van België groote Duitsche troepenbewegingen waargenomen. De verhoogde actie der Duitschers op het Engelsche front wordt als een voorbode tot dit offensief beschouwd. Evenwel kunnen wij bezwaarlijk aan een groot Duitsch offensief op het Noordelijk deel van het Westfront gelooven en beschouwen wij de meerdere actie der Duitschers daar als een poging om zooveel mogelijk troepen te binden, ten einde te voorkomen dat steeds meerdere legerafdeelingen in de richting van Verdun worden verplaatst. Want de strijd aan de Maas heeft thans het karakter aangenomen van eene langdurige worsteling om de beslissing. Steeds grooter wordt het aantal troepen dat aan weerszijden bij Verdun wordt ingezet. Beurtelings behalen beide partijen telkens kleine voordeelen, welke kort daarna in den regel weer verloren gaan. Dit zal duidelijk blijken, wanneer wij straks ons maandelijksch overzicht vervolgen. De Franschen spannen hunne uiterste krachten in om de Duitschers in bedwang te houden, terwijl de Duitschers, ondanks de uiterste krachtsinspanning hunnerzijds, niet noemenswaard vooruitkomen. Maar die felle, langdurige worsteling kost dagelijks duizenden en nog eens duizenden menschenlevens, zoodat op den duur één der beide worstelaars aan uitputting zal moeten bezwijken. Aan den strijd bij Verdun zal geen einde komen dan nadat een der partijen uit gebrek aan versche krachten den kamp opgeeft. Wie dat zal zijn, durven wij niet te voorspellen, al wekt het voortdurend aankomen van Russische troepencontingenten in Frankrijk en het bezetten van een deel van het Fransche front door Australische en Nieuw-Zeelandsche troepen wel den indruk, dat de Fransche reserves reeds nagenoeg verbruikt zijn.

In de Februari-aflevering toonden wij met cijfers aan, dat Duitschland op het eind van het vorige jaar nog over eene aanzienlijke reserve beschikte en dat toen van de oorspronkelijke reserve nog weinig was ingeteerd. Meerdere schrijvers hebben aan de door mij gegeven cijfers beschouwingen gewijd. Het heeft weinig zin om daarover in debat te treden, omdat alle contrôle over gegeven cijfers aan den buitenstaander ontsnapt. Slechts wil ik eene uitzondering maken voor den heer Colijn, die in zijn IVe reeks artikelen „Over den Volkerenkrijg” in de „Stemmen des Tijds” eveneens de door mij gegeven cijfers en conclusiën in beschouwing nam.

De heer Colijn zegt dan, dat eene blijvende ongeschiktheid van 10.9% der gekwetsten nog niet wil zeggen, dat de overige 89.1% herstelden voor alle militaire diensten geschikt zijn. Natuurlijk niet; maar dat heb ik ook heelemaal niet beweerd. Evenmin heb ik gezegd, „dat Duitschland het nog een 17-tal jaren kan uithouden”, aan welk getal de heer Colijn gekomen is door de door mij berekende jaarlijksche intëring van 180.000 man te deelen op de nog beschikbare reserve van 3 miljoen man. Juist omdat ik wel degelijk rekening hield met gewonden, die, hoewel hersteld, toch niet in eerste linie bruikbaar

zijn, trok ik slechts de conclusie: dat Duitschland den oorlog „nog vele jaren” zou kunnen volhouden.

In de tweede plaats beweert de schrijver van „Over den Volkerenkrijg”, dat volgens zijne gegevens de verliezen op 1 December 1915 reeds hooger waren dan 2.524.460 man. Gaarne zou ik vernomen hebben uit welke bron de heer Colijn dan die gegevens geput had en nog liever had ik gezien, hoe groot zijne verliescijfers waren. Mijne gegevens waren ontleend aan de officiële Deutsche verlieslijsten. Bezwaarlijk kan ik aannemen, dat de heer Colijn over betere gegevens betreffende de door Duitschland geleden verliezen zou beschikken dan de Regeering van dat Rijk zelf.

Ten derde heb ik geenszins over het hoofd gezien, dat de oorlogsindustrie in Duitschland niet toelaat alle beschikbare mannen voor den gewapenden dienst te bezigen. Indien ik daarmede geen rekening had gehouden, dan zou ik Duitschland's weerbare bevolking hooger dan 7 miljoen man hebben opgegeven.

Gaarna wil ik den Oud-Minister toegeven, dat het geven van juiste cijfers moeilijk is, omdat met veel onbekenden gewerkt moet worden, maar de cijfers, welke ik in de Februari-aflevering van den Militairen Spectator publiceerde, kwamen uit een bron, waarvan de betrouwbaarheid voor mij boven allen twijfel verheven is. Later, als de geschiedenis van den oorlog geschreven wordt, zal vermoedelijk wel blijken, dat de gegeven cijfers niet of heel weinig met de ware verschilden.

Sinds 1 December 1915 heeft Duitschland door de krachtsinspanning vóór Verdun zeer zware verliezen geleden, veel grootere dan gemiddeld maandelijks vóór den aanval op de Maasvesting. De juiste cijfers zijn ons niet bekend, maar hoe groot het aantal menschenoffers daar ook moge geweest zijn, men behoeft er niet aan te twijfelen, dat de aanvulling der Deutsche verliezen nog volkomen verzekerd is. Van militaire uitputting van Duitschland is ook thans nog geen sprake.

De langzame voortgang der Duitschers vóór Verdun mag dan ook geenszins aan militaire uitputting worden toegeschreven. Momenteel staan zij dáár tegen eene numerieke overmacht, die bovendien de verdediging hardnekkig en meesterlijk voert. Doch ondanks het verschil in getalsterkte houden de strijdende partijen elkaar vrij wel in evenwicht.

Maar de bloedige wijze, waarop de strijd aan de Maas de laatste dagen wordt gevoerd, zal het evenwicht spoedig moeten verbreken.

Volgen wij thans de gebeurtenissen in het tijdvak van 25 April tot 25 Mei in chronologische volgorde, te beginnen met

HET WESTFRONT.

Na de bloedige gevechten op 17, 18 en 20 April trad eene pauze in de gevechtshandelingen bij Verdun in, waarin de Franschen steeds

in de verwachting leefden, dat de Duitschers zich door het aanvullen der gelederen verliezen tot een nieuwen aanval voorbereidden. De verwachte aanval bleef evenwel uit, waarin Havas aanleiding vond te melden: „De Deutsche krijgsverrichtingen, waaraan men den naam van den slag bij Verdun zal geven, zijn als geëindigd te beschouwen. 's Vijands plannen zijn volkomen en definitief mislukt.”

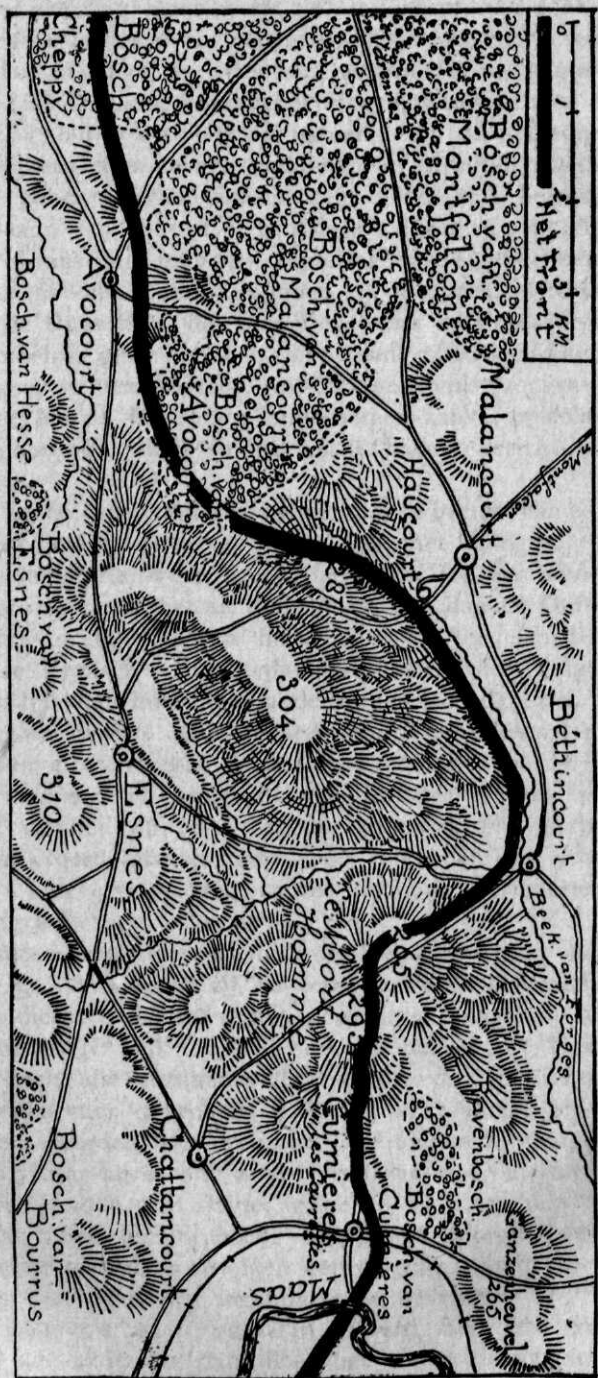
Latere gebeurtenissen hebben ten duidelijkste bewezen, dat Havas den toestand wel wat al te rooskleurig inzag. Op 25 April trad eene voor de Franschen gunstige kentering in de gevechtshandelingen in, want van af dien datum beginnen zij de overhand te krijgen en zijn het niet de Duitschers, die aanvallen, maar de Franschen.

Aanvankelijk ging het hun met hunne offensiefstooten als de Duitschers: „een in verscheidene golven tegen onze loopgraven ten O. van de hoogte Mort Homme ondernomen aanval mislukte in het vuur onzer infanterie”, aldus luidde het officieele bericht uit Berlijn van 25 April.

Pauze op 26 April. Daarna op den 27sten bericht van hevige artilleriegevechten, gevolgd door een aanval van met handgranaten bewapende Fransche infanterie, welke werd afgeslagen. Op den 28sten weer pauze. Toen den 29sten bij het aanbreken van den dag de Duitschers zich in de loopgraven ten N. van heuvel 304 ten aanval verzamelden, gingen de Franschen hen onmiddellijk zóó krachtadig met handgranaten te lijf, dat hun niets anders overbleef, dan zich weder te verspreiden. Met talrijke strijdkrachten gingen denzelfden dag de Franschen tot een aanval over tegen de Deutsche stellingen op de N. helling van Mort Homme en die ten N. van het boschje van Les Caurettes. Zij wonnen op eene breedte van 1000 M. van 300 tot 600 M. terrein in Noordelijke richting. Den volgenden dag behaalden zij ten N. van Cumières eenig succes door de vermeestering van een stuk loopgraaf.

Deze successen wilden blijkbaar de Duitschers weer ongedaan maken, want op 30 April deden zij, na eene verwoede beschieting, tegen den avond in dichte gelederen eenen geweldigen aanval op de loopgraven, welke hun ten N. van Cumières en van Mort Homme waren ontruikt, doch alle stormaanvallen werden door het Fransche gordijnen- en mitrailleurvuur gebroken. Toen zij er eindelijk bij eene derde poging in slaagden, de Fransche linie binnen te dringen, baatte hun dit weinig, daar zij er met zware verliezen weer uitgeworpen werden.

Van de periode van slaptte, welke bij de Duitschers na 28 April is ingetreden, heeft het Fransche opperbevel gebruik gemaakt om door stelselmatige aanvallen de eigen verdedigingsstelling uit te breiden en deze van den druk der tegenpartij te bevrijden. De terreinwinst bij Mort Homme en Cumières werd inderdaad uitgebreid, wat nog heel wat anders is, dan alleen het veroverde terrein te behouden. Maar niet alleen ten W. van de Maas vielen de Franschen aan, ook ten O. van de rivier bij Douaumont en bij het Caillettebosch

was dit het geval. Den meesten nadruk legden zij echter op het front B ethincourt—hoogte 265—hoogte 295—Cumières. Den 1sten Mei ondernamen de Duitschers eene vergeefsche poging om het verloren terrein te herwinnen. Eene geheele Duitse divisie, voorafgegaan door ettelijke dichte tirailleurzwermen, werd door het concentrische geschut- en mitrailleurvuur der Franschen teruggeslagen.

Even na den middag van den 3den Mei veroverden de Franschen in eenen schitterenden stormloop de Duitse stellingen ten N.W. van Mort Homme, waardoor de top van den heuvel 265 weer in hun bezit kwam. Dat men zich in Frankrijk over dit succes verheugde is te begrijpen, omdat daardoor het dal, waarin Esnes en Chattancourt liggen, beter beschermd werd. Eene poging der Duitschers om den top van den heuvel te hernemen mislukte.

Den 7den Mei werden de rollen weer omgekeerd en waren het weer de Duitschers die aan beide zijden van de Maas tot den aanval overgingen. Aan den W. kant van de rivier gold hun aanval den heuvel 304, een van de gewichtigste steunpunten van de Fransche linie daar. Alhoewel de Duitschers er niet in slaagden heuvel 304 te heroveren, bracht hun aanval hen toch in 't bezit van een verbindingsloopgraaf ten O. van dien heuvel, derhalve tusschen de hoogten 304 en Mort Homme. Aan den Oostkant van de Maas was de Duitse aanval gericht op het front tusschen het bosch van Haudromont en het fort Douaumont, derhalve tegen een zeer klein stukje van het front ten W. van het fort. Vlak ten Z. van het bosch van Haudromont namen de Duitschers 500 M. van de Fransche loopgraven der eerste linie; verder konden zij niet vooruitkomen.

Het doordringen der Duitschers tusschen de steunpunten 304 en 295 op den Westelijken Maasoever leverde een ernstig gevaar op voor de Fransche verdedigingslinie, want breidden de aanvallers zich van d aar waaiersgewijze uit, dan zou ook de sterke heuvelstelling v oor de laaggelegen dorpen Esnes en Chattancourt vallen en dienengevolge de weg naar de laatste borstwering v oor Verdun, den heuvelrug der forten „Bois Bourrus” en „La Marre”, geopend zijn.

Anderzijds verkeerden echter de Duitse stormcolonnen, die in het dal tusschen heuvels 304 en 295 waren doorgedrongen, in eene moeilijke positie, wanneer zij niet onmiddellijk konden worden gesteund. Van weerszijden van die heuvels door de Franschen met vuur overstelpt, geraakten zij, toen die hulp vermoedelijk door het Fransche spervuur uitbleef, in eenen onhoudbaren toestand. Reeds den volgenden dag werden de Duitschers door eenen onstuimigen aanval weder verdreven uit het ravijn, hetwelk de Mort Homme van heuvel 304 scheidt. Deze episode maakte een einde aan het gevaar, dat inderdaad dreigend voor de Fransche verdedigingslinie mocht genoemd worden.

Een bericht van het Duitse hoofdkwartier deelde mede, dat op den 8sten Mei de Pommersche regimenten onder groote moeilijkheden, doch

met matige verliezen het succes bereikten — ondanks 's vijands hardnekkigen tegenstand en verwoede tegenaanvallen — het gansche loopgravenstelsel aan de N. helling van heuvel 304 te nemen en de linie tot op de hoogte zelve vooruit te brengen.

In hetzelfde bericht wordt gemeld, dat de Franschen in het Maasgebied 51 divisies hebben geconcentreerd, ten minste als men de eenheden mederekent, die, na volledig op sterkte te zijn gebracht, voor de tweede maal in den strijd werden geworpen.

Aan de hand van Engelsche en Fransche gegevens valt op te maken, dat aan Duitsche zijde 38 à 40 divisies aan den strijd om Verdun deelnemen (zie bijgevoegde schets), zoodat dus de Franschen over eene niet onaanzienlijke overmacht zouden beschikken. Blijkbaar zijn laatstgenoemden met den aanvoer van versterkingen naar Verdun voortgegaan, ook nadat het onmiddellijke gevaar voor de vesting reeds was afgewend. Op 8 Mei werd weder een deel van het Fransche front bezet Australische en Nieuw-Zeelandsche troepen, zoodat opnieuw Fransche troepen vrijkwamen om naar Verdun te worden verplaatst.

Op den 9^{den} Mei vermeldden de Duitschers in aansluiting met hun hiervoor besproken succes op hoogte 304 de verovering van verscheidene loopgraven ten Z. van den Termietenheuvel (hoogte 287). Een bericht van 10 Mei uit Berlijn meldde het terugdringen van Fransche strijdkrachten ten Z.W. van hoogte 304.

Op den 10^{den} maakten de Franschen nog melding van aanvallen der Duitschers op hoogte 304, waarbij zij tevens op hoogte 287, welke hun stelling op eerstgenoemden heuvel uit het N.W. flankeert, met een even groot aantal troepen als bij hun vorige krijgsv verrichtingen poogden terrein te winnen. De omstandigheid, dat het dus aan hem, die hoogte 287 bezit, mogelijk is de stellingen op hoogte 304 te enfileeren, verklaart dit groote aantal troepen voldoende.

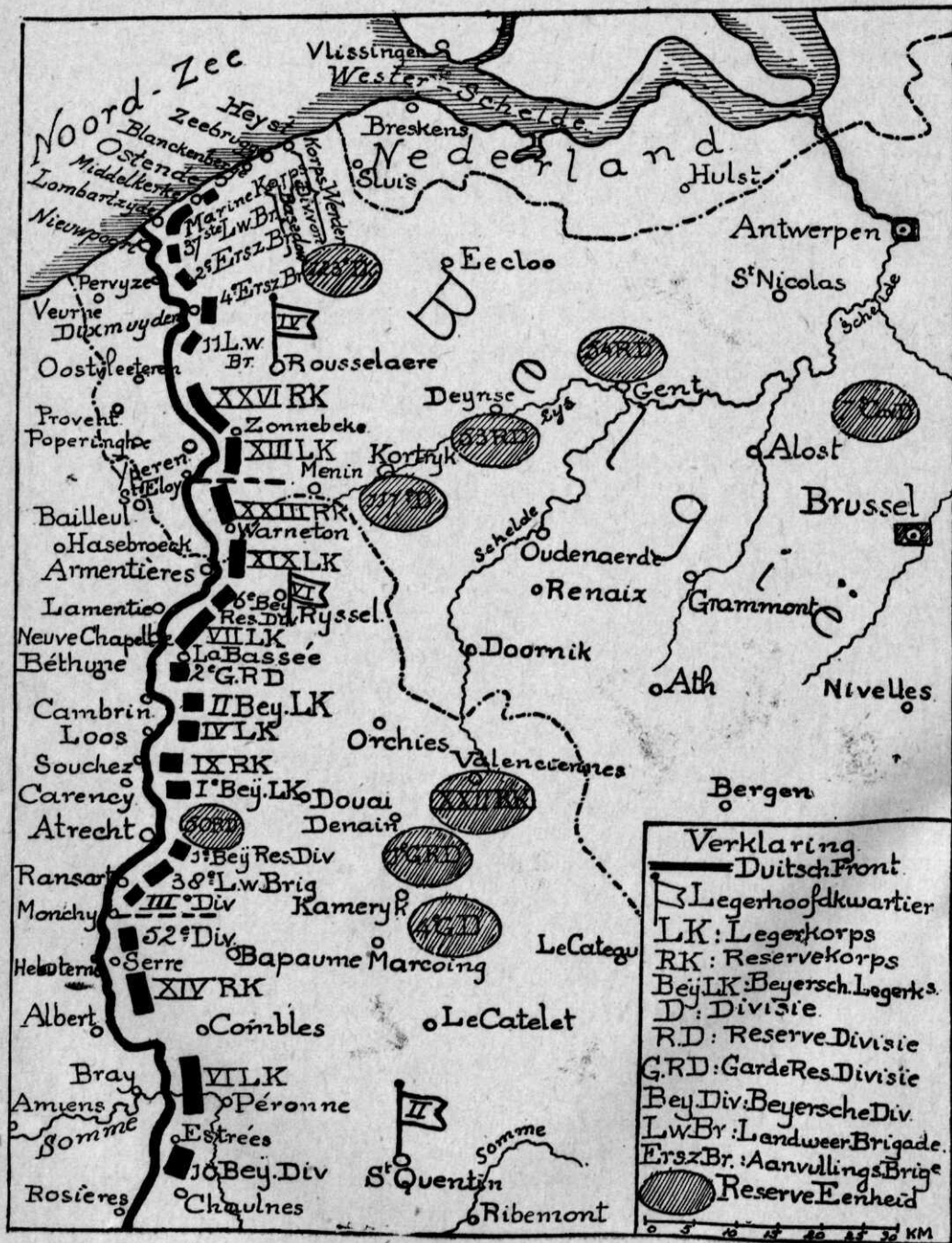
Het resultaat van ruim een week van scherpe gevechten komt dus hierop neer, dat beide partijen, afgezien van eene kleine terreinwinst op de W. helling van hoogte 304, ongeveer ter plaatse bleven, waar zij in begin van Mei stonden.

Den 8sten Mei werd Generaal Pétain, de wakkere en beleidvolle verdediger van Verdun, benoemd tot opperbevelhebber van het Middenleger, dat den sector van Soissons tot en met Verdun bezet; Generaal Nivelle heeft het bevel over het eigenlijke leger van Verdun van hem overgenomen.

Van af 10 Mei brak eene periode van verslapping van het krijgsbedrijf bij Verdun aan, waarin de Duitschers telkens gewagen van zwakke en vruchteloze aanvallen der Franschen, terwijl laatstgenoemden hetzelfde van de Duitschers zeggen. Eerst 19 Mei werd het aan de Maas weer levendiger. Op dien dag meldden de Duitschers een kleinen vooruitgang op den weg van Haucourt naar Ésnès, die tusschen de heuvels 287 en 304 doorloopt. Maar ondanks de hevige gevechten bleef de toestand op den Westelijken Maasoever over het algemeen onge-

Verklaring

— Duitsch Front.

⊠ Legerhoofdkwartier

LK: Legerkorps

RK: Reservekorps

BeijLK: Beyersch. Legerkorps.

D: Divisie.

R.D: Reserve Divisie

G.RD: Garde Res. Divisie

Bey Div: Beyersche Div.

Lw.Br: Landweer Brigade.

Ersz.Br: Aanvullings. Brigade

⊙ Reserve Eenheid

0 5 10 15 20 25 30 KM

wijzigd. Op den rechteroever echter gingen de Franschen tot het offensief over en vermeesterden de steengroeven bij Haudromont. Den 22sten Mei werd deze aanval met kracht over een front van grootere breedte voortgezet met het resultaat, dat verschillende schansen in het bosch van Avocourt, deelen loopgraaf ten W. van Mort Homme, een veldwerkje aan den voet van heuvel 304 ten W. van de Maas werden hernomen of veroverd, terwijl de Franschen ten O. van de rivier hun terreinwinst bij de steengroeven van Haudromont wisten te behouden en zich zelfs nestelden in het Zuidelijk deel van het verwoeste fort Douaumont, waarvan de Duitschers het Noordelijk deel bezet hielden.

Maar reeds in den nacht van 22/23 Mei gingen de Duitschers tot den tegenaanval over. Hunne verwoede aanvallen op heuvel 304 werden echter afgeslagen, terwijl hunne stormaanvallen op Mort Homme op den 23sten niet gelukkiger waren. Eveneens mislukten hunne pogingen om het verlorene bij Haudromont en Douaumont te herwinnen. De Franschen wisten zich overal te handhaven en kwamen zelfs in het fort Douaumont nog wat voorwaarts. In den nacht van 23/24 Mei beproefden de Duitschers eene machtige offensieve beweging ten O. van Mort Homme. Na een verwoeden strijd drongen zij voet voor voet het dorp Cumières binnen en veroverden dit dorp alsmede de Fransche loopgraven onmiddellijk ten W. daarvan. Op den rechteroever van de Maas volgden aanvallen en tegenaanvallen elkaar op den 24sten met gelijke hevigheid op bij Haudromont en Douaumont. De Duitschers slaagden erin een weinig terrein te winnen ten O. van het fort.

Door de verovering van Cumières kregen de operatiën der Duitschers ten W. van de Maas over de rivier heen directe aansluiting met die ten O. van de Maas, terwijl de nieuwe Duitse linie nu niet meer aan flankvuur is blootgesteld.

Na een verwoed gevecht en ten koste van enorme verliezen aan weerszijden slaagden de Duitschers er den 24sten ten slotte in om de puinhoopen van het fort Douaumont weder geheel te bezetten. Eene gelijktijdige poging om in de flank te komen van de Fransche stelling en het Caillettebosch mislukte.

Duidelijk blijkt uit het bovenstaande overzicht, dat de strijd bij Verdun nog niet geëindigd is, integendeel dat hij met meer hevigheid dan ooit wordt voortgezet. Het lot van Europa staat daar wellicht op het spel.

De Engelschen zijn van meening, dat binnenkort de Duitschers tot een nieuw offensief op groote schaal zullen overgaan op een ander deel van het Westfront en wel dat zij het thans zullen zijn, die 's vijands nieuwen stormloop zullen hebben op te vangen. Zij gronden die meening op de enorme Duitse troepenmacht, welke tegenover hunne linie is samengetrokken en waarvan bijgaande schets een beeld geeft.

Reeds in het laatst van April begon het Engelsche front meer de aandacht te trekken doordat de loopgraaf- en mijnegevechten, die al geruimen tijd aan den gang waren, in intensiteit toenamen. Men beschouwde de vermeerderde activiteit der Duitschers op dit deel van het front als een tasten naar zwakke punten. Maar dat wij niet aan een Duitsch offensief op groote schaal tegen het Britsche front gelooven, hebben wij boven reeds gezegd.

Noemenswaardige verandering kwam er in den toestand op het Westfront niet. De belangrijkste gebeurtenis was eene poging der Duitschers op 20 Mei om tusschen Steenstraete en Het Sas over den Yser te komen, welke poging echter mislukte.

HET OOSTFRONT.

Met gebruikmaking van de gegevens, welke de „Times” onlangs betreffende de Deutsche legers in Rusland publiceerde, werden op de hierbijgaande schets de opstellingen der Deutsche troepen op het Noordelijk deel van het Russische front aangegeven. De verschillende nummers der eenheden doen, al zijn zij volledigheidshalve op de schets overgenomen, weinig ter zake, omdat zij aan alle contrôle ontsnappen. Daarom is het hier ook niet te doen. Maar lettende op hunne benaming ziet men met een enkelen blik: ten eerste hoe hier actieve troepen, reserve- en landweerafdeelingen, alsmede landstormformaties elkander in bonte volgorde afwisselen; en ten tweede welk een ruim gebruik men heeft gemaakt van cavalerie voor de bezetting van deelen van het eigenlijke gevechtsfront. Blijkbaar wordt dus de cavalerie ook in de loopgraven gebruikt, totaal 8 divisien, ongerekend de twee, welke bij het Xe Leger midden achter het front zijn opgesteld.

In het geheel staan op het hier geschetste front, dat eene breedte van ruim 600 K.M. inneemt, 48 infanterie- en 10 cavaleriedivisies tot eene gezamenlijke sterkte van 1.200.000 man, waarvan ongeveer $\frac{2}{3}$ aan combattanten. Dat is dus gemiddeld 1300 strijders per 1000 M., hetgeen eene vrij zwakke bezetting genoemd mag worden. Bedenkt men verder, dat de Duitschers op dit front grootendeels eene krachtige, natuurlijke lijn van weerstand ontberen, omdat zij er niet in konden slagen op hunnen linkervleugel de Dunalinie te vermeesteren en op hun rechtervleugel achter het Oginskikanaal werden teruggedrongen, dan begrijpt men dat het Deutsche front in verschillende opzichten niet sterk is. Zooveel mogelijk werden daarom de verdedigingsstellingen aangeleund aan meren en moerassen. Aldus hebben de uitgestrektheid van het te bezetten front, de naar verhouding betrekkelijk geringe troepenmacht, het gebrek aan sterke steunpunten en de aanleuning aan onbegaanbare terreingedeelten de Duitschers ertoe gebracht, om hunne beschikbare strijdkrachten te concentreeren bij die plaatsen, welke zich bij uitstek voor eene krachtige verdediging leenen, en de tusschenruimten slechts spaarzaam te bezetten. Door middel van

uitgestrekte ijzerdraadversperringen, door indeeling van een zeer groot aantal mitrailleurs en voorts door toepassing van alle denkbare middelen der moderne veldversterkingskunst werd de weerstandskracht der zwak bezette verdedigingslijnen zooveel mogelijk verhoogd. Bij het laatste Russische offensief in Maart heeft dit front de vuurproef schitterend doorstaan.

Van belangrijke krijgsverrichtingen op het Oostfront werd gedurende de periode, waarover ons overzicht loopt, niets vernomen.

Den 28sten April deden de Duitsche troepen ten Z. van het Naroczmeer eene voorwaartsche beweging om de op 26 Maart heroverde terreingedeelten nog meer te verbeteren. Tot voorbij de vóór 20 Maart door de Duitschers bezet gehouden loopgraven zijn de Russische stellingen tusschen Stanarocze en het landgoed Stachowce genomen. 5600 gevangenen benevens eene groote hoeveelheid machinegeweren vielen in handen der Duitschers. De Russen leden zware verliezen, welke nog vergroot werden door de door hen ondernomen nachtelijke, in dichte massa's uitgevoerde tegenaanvallen, die alle werden afgeslagen.

De toestand op het Oostfront werd daardoor weder alsof er in 't geheel geen Russisch Maartoffensief had plaats gehad.

Den 11den Mei werd door de Duitschers een voordeel gemeld bij Selburg aan de Duna, stroomafwaarts van Jacobstadt.

Meer belangrijks valt ditmaal te melden van

HET ZUIDFRONT.

Na het succes, hetwelk de Italianen op 24 April met de verovering van den Col di Lana behaalden, verwierven zij opnieuw eenig voordeel in het Ardanellogebied. Na de Vedette di Funa en vervolgens het ravijn van de Boven-Chiese te hebben overgestoken, deden zij den 29sten April een aanval op den steilen kam van Crozon di Fargorida tot den Col Cavento. Na eene worsteling van 2 dagen op de gletschers hebben de Italianen de stellingen Crozon di Fargorida (3082 M.), Crozon di Laces (3354 M.), Col di Lares (3255 M.) en Cavento (3195) genomen.

Maar hiermede nam het succes der Italianen een einde, want spoedig daarop werden de rollen omgekeerd. Reeds den 4den Mei werd van Italiaansche zijde tusschen de Etsch (Adige) en de Brenta de „gewone bedrijvigheid der artillerie” en „treinbewegingen” der Oostenrijkers geconstateerd. Dit wees op een naderend offensief, te meer toen kort daarna de Oostenrijkers op alle punten van het gansche front meerdere activiteit aan den dag legden. Doch de Italianen schenen geene offensieve bedoelingen van den vijand te verwachten, en al deden zij dit wel, zij zouden niet hebben kunnen uitmaken, waar dit offensief ernstig gemeend was.

Den 8sten Mei werd uit Weenen officieel gemeld, dat de O. H. troepen op de N. helling van den Monte San Michele (rand Doberdohoogvlakte, aan het Isonzofront) een vijandelijke schans hadden genomen. Terzelfdertijd nam de bedrijvigheid der artillerie toe langs het geheele front van Boven-Trentino en in het Etsch-dal tot in de omgeving van Riva (aan de N. punt van het Gardameer.) Ook op andere deelen van het grensgebied ontwikkelden zich hevige gevechten. Zoo in de Dolomieten (tusschen Padoy en Cortina) en op het Karintische front. Kleine aanvallen hadden plaats tegen de Italiaansche stellingen op de Podgorahoogte, op de Noordelijke hellingen van den Monte San Michele en ten Z.W. van San Michele.

Het wekte den schijn alsof een nieuwe slag aan de Isonzo zich zou ontwikkelen, vooral toen de Italianen op 13, 14 en 15 Mei, vermoedelijk om den vijand met zijn offensief vóór te zijn, op den Monte San Michele en op de hoogvlakte van Doberdo tot den tegenaanval overgingen. Van haar kant drong de O. H. infanterie na eene krachtige voorbereiding met artillerievuur de vijandelijke loopgraven bij San Martino binnen en trachtte zij in den sector van Tolmein terrein te winnen.

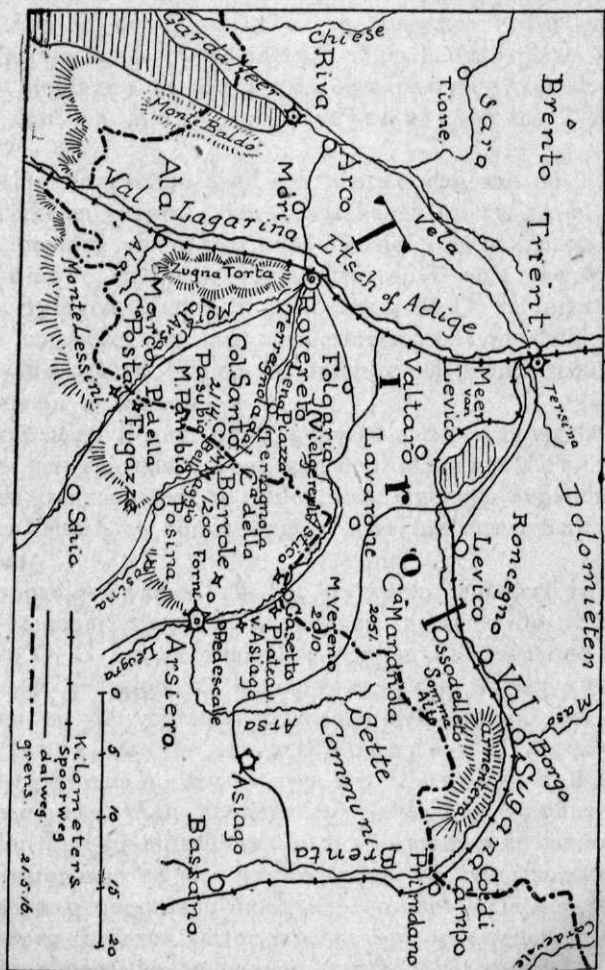
Eene krachtige demonstratie, gepaard aan een hevig bombardement langs het geheele Isonzofront van den Monte Nera tot aan zee, belette den Italianen vast te stellen, wáár eigenlijk 's vijands hoofdaanval zou plaats hebben en hunne troepen naar het meest bedreigde punt te verplaatsen.

Maar spoedig kwamen zij het te weten, evenwel te laat om nog afdoende tegenmaatregelen te kunnen nemen. Op Zuid-Tyrol hadden de O. H. het voornamelijk gemunt. Dáár woedde de strijd het hevigst, dáár behaalden zij het meeste succes. Na een sterk roffelvuur veroverden zij de voorste Italiaansche stellingen op den bergrug van Armenterra, ten O. van het Sugana-dal, op de hoogvlakte van Vielgereuth, ten N. van het Terragno-dal en ten Z. van Rovereto. Aan gevangenen vielen hun 65 officieren en 2500 man en aan buit 11 mitrailleurs en 7 vuurmonden in handen. Dit groote aantal gevangenen en de vermeestering van vuurmonden en mitrailleurs bewijst genoegzaam, hoe snel en met welk een overmacht de O. H. troepen in dezen sector moeten zijn opgetreden.

Het succes werd den volgenden dag (16 Mei) voortgezet en vergroot. Op verschillende punten in Z. Tyrol behaalde de aanvaller opnieuw belangrijke terreinvordeelen, waarbij het aantal Italiaansche gevangenen (die der vorige gevechten medegerekend) tot 141 officieren en 6200 man, de buit tot 17 mitrailleurs en 13 vuurmonden klom.

Den 17^{den} werd de Zugna Torta veroverd, een lange bergrug, die zich van Z. naar Noord, evenwijdig aan de Etsch uitstrekt. Daardoor kwamen de O. H. zoowel in het Etsch-dal als in de Val Arsa aanmerkelijk vooruit. Ook in het gebied, dat zich ten N.O. van

den Zugna Torta uitstrekt, n.l. tusschen het Terragnola-dal en dat der Boven-Astico, moesten de Italianen hunne stellingen prijsgeven. De voornaamste steunpunten dier stellingen waren de dorpen Moscheri, Piazza en Valdugo.

De gevolgen van de O. H. aanvallen op 15, 16 en 17 Mei waren dus, kort samengevat, dat de Italianen in Zuid-Tyrol (ten O. van de Etsch) in het gebied, dat zij kort na het begin van den oorlog hadden bezet en waarin zij sedert dien vrijwel onbewegelijk zijn gebleven, tot aan de grens werden teruggedreven. Dat was voorzeker een hard gelag voor de Italianen juist op het tijdstip, waarop zij toebereidselen troffen om den eersten verjaardag van de oorlogsverklaring aan O. H., den voormaligen bondgenoot, feestelijk te herdenken.

Den 18^{den} Mei veroverden de O. H. den Monte Maggio, waarvan de top precies op de grens ligt, en den Costa Bella, aan den anderen kant van het Terragnola-dal (maar verder naar het Westen, dus meer naar de Etsch toe).

Den 19^{den} en 20sten Mei kwam zoowel rechter- als linkervleugel der aanvallende troepen tusschen Etsch en Brenta tot staan. De linkervleugel, dat is die welke op den Armenterra-bergrug en in het Sugana-dal ageerde, handhaafde zich in de veroverde stellingen tegenover niet minder dan 6 vijandelijke tegenaanvallen. Ook de rechtervleugel, die langs de Etsch opereerde, werd in het defensief teruggeworpen. Maar het centrum (tusschen Astico (Astack) en Leno (Lain)) ging daarentegen krachtig en verrassend ver voorwaarts. Zelfs werden twee forten (Campo Molon en Toraro), vooruitgeschoven werken van de gordelvesting Arsiero, vermeesterd. In aansluiting daarmede bereikten de troepen der Donaumonarchie ten O. van de Val Arsa de Noordelijke hellingen van den Col Santo en dreven de Italianen op Pasubio terug.

De terugtocht der Italianen op Arsiero wordt van uit het W. ernstig bedreigd en wanneer men bedenkt, hoe spoedig de O. H. artillerie met de bovengenoemde pantserforten heeft afgerekend, dan is het te voorzien, dat Arsiero spoedig zal vallen. Alsdan ligt door het Leogra-dal de weg open naar de spoorwegverbinding Verona — Vicenza — Treviso, eene der voornaamste achterwaartsche verbindingen der Italiaansche troepen aan het Isonzofront. Dat dit voor het Italiaansche leger tot eene catastrophie zou kunnen leiden, behoeft natuurlijk geen nader betoog.

Tot op het oogenblik, waarop wij dit overzicht afsloten, bleven de O. H. groote vorderingen maken. Ten N. van het Sugana-dal namen zij den bergrug van Salubro bij Borgo en ten Z. van dat dal den Kempelberg in bezit. Bovendien viel hun het pantserfort Campo Longo in handen.

Op 24 Mei bedroeg het aantal gevangen genomen Italianen sedert het begin van den aanval 524 officieren en 24 000 man, terwijl 251 vuurmonden en 101 machinegeweren door de O. H. werden buitgemaakt.

Reeds uit deze getallen blijkt, dat de Italianen een geweldig échec leden.

Het Italiaansche oordeel over de beweegredenen van het Oostenrijksche offensief werd samengevat in een Stefanibericht van 23 Mei, luidende: „Het offensief, dat Oostenrijk in Trentino met aanwending van groote middelen en met ongewone hevigheid ontwikkelt, terwijl in Frankrijk het offensief der Duitschers tegen Verdun verbitterder wordt, is eene duidelijke aanwijzing, dat de centrale keizerrijken zelfs tot een grooten prijs aan mannen en wapenen willen verhinderen, dat de gealliëerden eindelijk het initiatief van de operaties nemen en op alle gevechtsterreinen tegelijkertijd tot het offensief overgaan.”

Of dit oordeel juist is, kan natuurlijk niet met zekerheid gezegd worden. Naar onze meening wordt met het offensief in Trentino meer beoogd dan alleen het dwarsboomen van de plannen des vijands en is daar wel degelijk eene operatie ondernomen, waarvan men voor de beslissing op dit oorlogstoooneel veel verwacht. Maar al ware het zoo, dat de operatie slechts ten doel had om eene gezamenlijke krachtsinspanning der gealliëerden te voorkomen of te belemmeren, dan is het bereiken van dit resultaat ongetwijfeld eene opoffering waard.

Met belangstelling mogen de verdere gebeurtenissen op dit front worden tegemoet gezien.

DE OVERIGE OPERATIETOONELEN.

Niet lang, nadat wij ons vorig overzicht afsloten, heeft Generaal Townshend het in Koet-el-Amara uitgehouden. Den 29sten April gaf hij zich met 13.000 man aan de Turken over.

Gelijk bekend, wilde Townshend door een snellen opmarsch naar het Noorden bij verrassing Bagdad nemen. Ware dit plan gelukt, het zou een ramp voor het Ottomansche Rijk geweest zijn, dat daardoor zijn gezag over de Arabische stammen in deze streek wel kwijt geraakt zou zijn. Naar beweerd wordt, waren de troepen voor de onderneming bestemd, veel te gering in aantal. In het Engelsche parlement zijn vragen gesteld, die door het vermoeden waren ingegeven, dat de militaire autoriteiten in dezen niet vrij zijn geweest en dat er om politieke redenen pressie op hen was uitgeoefend. Maar de Regeering heeft dit ontkend. Alle betrokken militaire autoriteiten hadden in den opmarsch naar Bagdad toegestemd.

Hoe dit zij, de onderneming mislukte. De Engelschen werden bij Ctesiphon verslagen en Townshend in Koet-el-Amara opgesloten. De herhaalde krachtsinspanning van het ontzettingsleger onder Generaal Gorringe en de wanhopige pogingen om de belegerden met schepen langs den Tigris van proviand te voorzien, wezen er wel op, dat het weerstandsvermogen der opgeslotenen in April op zijn einde liep.

Dat het prestige van Engeland door de overgave van een Engelsch

leger aan de Turken een gevoeligen knak heeft gekregen, zal wel geen betoog behoeven.

Met den val van Koet-el-Amara hebben de Turken eene aanzienlijke troepenmacht vrij gekregen voor de verdediging van Bagdad, welke stad niet alleen door de Engelschen maar ook door de Russen van uit Perzië wordt bedreigd. Of Generaal Gorringe nog verdere pogingen zal aanwenden om de hoofdstad van Mesopotamië te bereiken, nu Gen. Townshend zich heeft overgegeven, zal nog moeten blijken.

Waarschijnlijk lijkt het ons wèl, vooral sedert ons het bericht bereikte, dat Russische cavalerie voeling met het Engelsche ontzettingsleger heeft gekregen.

Door de vermeestering van Bitlis hadden de Russen de voornaamste toegangspoort door den Taurusketen naar Bagdad in handen. Maar veel verder kwamen de Russen sindsdien niet. Op 25 April werd bij het dorp Soerem een hevig gevecht geleverd, waarin de Russen aanvallers waren, maar een tegenaanval der Turken, die den tegenstander eerst tot op 300 M. van hunne stelling lieten naderen, had tengevolge dat de Russen ruim 2 K.M. in de richting van Bitlis werden teruggedreven.

Aan de kust van de Zwarte Zee, ten W. van Trebizonde, hebben de Russen nog eenigen voortgang gemaakt, maar op het overige front in Armenië is hun opmarsch vrij wel tot staan gekomen en zijn zij op verschillende deelen zelfs tot het defensief gedwongen. De Turken hebben hierheen blijkbaar versterkingen kunnen brengen, voldoende om althans een verderen voortgang der Russen te stuiten, waarbij hun de gesteldheid van het terrein te hulp komt.

Daarentegen naderen de Russische colonnes, welke uit Perzië in aantocht zijn, meer en meer de vlakte van Mesopotamië.

Den 10den Mei bezette de colonne, welke van Kermandsjah in W. richting oprukte, de stad Kasri Sjirih, gelegen op Turksch gebied op ongeveer 150 K.M. van Bagdad. Om dezen opmarsch te volbrengen hadden de Russen een weg af te leggen van Kermandsjah tot aan de grens door een uiterst woest en moeilijk gebergte en dan door de moerassen van de Djiala, een zijrivier van den Tigris. Maar het moeilijkste gedeelte van dien weg hebben zij nu achter den rug want zij zijn reeds over de Perzisch-Turksche grens. Na de bezetting van Kasri Sirih spreken de Russische berichten van afgeslagen aanvallen der Turken. Vermoedelijk zal echter de voornaamste tegenstand der Turken geboden worden bij Chanikiu.

Een bericht uit Petersburg van 14 Mei luidde: „In de richting van Mosoel hebben de Russische troepen de streek van Revandoes bezet.”

Mosoel (het Ninivé der Oudheid) ligt $\pm$ 300 K.M. stroomopwaarts van Bagdad en Revandoes ligt weer een 150 K.M. ten N.O. daarvan, dicht bij de Perzische grens. De Russische colonne, welke Revandoes

bezette, kwam van Soej Boelak, ten Z. van het Oermiameer. De moeilijkheden, die deze colonne heeft moeten overwinnen, waren niet minder groot dan die waarmede de colonne, welke de richting Kermandsjah—Bagdad houdt, te kampen had.

De opmarsch naar Revandoes vormt eene nieuwe bedreiging voor den Bagdadspoorweg, de levensader van het Turksche Rijk in Klein-Azië.

Voorloopig schijnt ons het gevaar voor Mosoel door de bezetting van Revandoes grooter dan dat voor Bagdad door die van Kasri Sjih. Eene afsnijding van den spoorweg bij Mosoel zou ook voor de verdediging van Bagdad zeer bedenkelijk worden. Zoo ver is het evenwel nog niet en verwacht mag worden, dat de Turken zich tot een krachten tegenweer zullen voorbereiden en van hun spoorweg gebruik zullen maken om nog aan te voeren, wat mogelijk is.

Van het gevechtsterrein op den Balkan valt ditmaal geen nieuws te vermelden.

De belangrijkste gebeurtenis was de uitbreiding van het Fransche front naar het W. door de bezetting van Florina en de daarmede gepaard gaande inbezitneming van den spoorweg Saloniki—Florina. Indien ooit tot een offensief wordt overgegaan, kan dus nu, zoowel bij het volgen van het Vardardal als in de richting van Monastir, voordeel worden getrokken van eene behoorlijke verbindingslijn.

Uit Athene werd 2 Mei de ontscheping van 20.000 Serviërs te Saloniki gemeld, terwijl volgens een later bericht reeds 65.000 man naar Saloniki zijn overgebracht. De dreigende moeilijkheden met Griekenland door den wensch der Entente om de Serven over land te vervoeren, werden vermeden door hen over zee naar Saloniki over te brengen.

Met hun opmarsch naar Walona in Albanië maken de Oostenrijkers blijkbaar geen haast. Zelfs werd gemeld, dat zij een gedeelte hunner strijdkrachten uit Albanië overbrachten naar het gevechtsterrein op de grens van Italië.

Een opmerkelijk bericht kwam 11 Mei uit Duitsch-Oost-Afrika. Het was van Smuts, den opperbevelhebber van de Engelsche expeditie: „De vijanden, die, nadat wij Kondoa Irangi hadden bezet, over een aanmerkelijken afstand waren teruggetrokken, hebben nu versterkingen gekregen en rukken tegen die plaats op. Onze strijdkrachten zijn sterk genoeg om hen te weerstaan.”

Vóór de expeditie van Smuts hadden aan de grens van Duitsch-Oost-Afrika, meestal op Engelsch gebied, en in het bijzonder in den omtrek van Kilimandsjaro, verschillende schermutselingen plaats gehad. Zoodra de expeditie van Smuts ter plaatse was, ging het echter snel voorwaarts. Het gebied van den Kilimandsjaro was spoedig gezuiverd en daarna rukte men snel Zuidwaarts, zoodat binnen

zeer korten tijd Kondoa Irangi werd bezet. Maar wat er na de bezetting van die plaats is gebeurd, is onbekend gebleven. Is Smuts dan werkeloos in Kondoa Irangi blijven zitten, dat hij kan melden, dat de vijand na versterkingen te hebben ontvangen op die plaats aanrukt? In ieder geval blijkt uit het telegram, dat de Britsche strijdkrachten in Oost-Afrika voorloopig in het defensief zijn, hetgeen voor eene veroveringsexpeditie eene teleurstellende omstandigheid mag heeten.

De Belgische brigade, die in Duitsch-Oost-Afrika opereert, heeft Kigali bezet. Dit Kigali is de hoofdstad van de provincie Roenda, in den Noordwestelijken hoek van de kolonie. De afstand tusschen Kigali en Kondoa Irangi, waar zich de hoofdmacht der Engelsche expeditietroepen bevindt, bedraagt ongeveer 750 K.M.

v. d. W

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 26 Mei.)

NEDERLAND. Naar aanleiding van minder welwillende opmerkingen in de Nederlandsche pers over de nieuwe Engelsche bepalingen voor de kolenlevering (zie vorig Verslag), heeft de Britsche regeering 5 Mei eene verklaring door Reuter bekend laten maken, waaruit zou moeten blijken, dat de bepalingen over de levering van bunkercolen met de daaraan verbonden voorwaarden alleen zijn uitgevaardigd om zuinigheid te betrachten ten opzichte van de afnemers, welke de Geallieerden minder van dienst zijn, ten einde de onzijdige industrieën, welke het meest voordeel aanbrengen, beter van colen te kunnen voorzien.

De Britsche regeering verklaart verder, dat ten onrechte schijnt te zijn aangenomen dat Duitsche colen, vervoerd als bunkercolen, zeker zouden worden in beslag genomen als contrabande. Hoewel zulk eene beslagname wettig mogelijk zou zijn geweest voor Zr.Ms. regeering onder de Orders in Council van Maart 1915, wordt erkend, dat zulk eene handeling in zekere mate iets nieuws zou zijn en de Nederlandsche scheepvaart- en andere belangen kunnen verzekerd blijven, dat de Britsche regeering zeer bereid zal zijn, alle omstandigheden te overwegen, in het bijzonder de moeilijkheden, welke zouden voortvloeien uit het handhaven van haar rechten met betrekking tot Duitsche bunkercolen.

Deze verklaring eindigde met een verwijt, dat de uitvoer van Nederlandsche landbouwproducten naar Groot-Brittanje voor het grootste deel had opgehouden.

Dit schijnt in hoofdzaak het gevolg te zijn van de prijs- en geldaanbiedingen op de vrije markt. Het nationaal belang, dat geslacht- en zuivelproducten niet van de Engelsche markt mogen worden verdrongen, wordt wel ingezien, doch belangrijke maatregelen om dit te voorkomen zijn nog niet genomen. In de verslagen en mededeelingen van de directie van den Landbouw wordt dit onderwerp door onzen Rijkslandbouwconsulent te Londen, Dr. J. J. L. van Rijn, uitvoerig besproken en hij wijst nadrukkelijk op de vermindering van uitvoer van veevoeder-middelen uit Engeland, die daarvan het gevolg is.

Bij het onderzoek naar de oorzaak van de ramp met de „Tubantia” is door de Duitsche regeering toegegeven, dat het ongeluk te wijten is aan eene Duitsche torpedo, die echter reeds 6 Maart zou zijn afgeschoten tegen een Engelsch oorlogschip.

De regeering zal op nader onderzoek aandringen.

De verzending van postpakketten naar en van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika door tusschenkomst van de Amerikaansche post-

administratie is tot nader bericht gestaakt. De verzending kan nog geschieden door tusschenkomst van de American Express Company.

Minister Jonkheer Loudon maakt deel uit van de internationale scheidsrechterlijke commissie volgens het Fransch-Amerikaansche Verdrag voor geschillen, die tusschen beide staten mochten rijzen.

De directie van de Hollandsche Stoomboot-Mij. heeft eene uitvoerige nota gezonden aan den Minister van Buitenlandsche Zaken om aan te toonen, dat er geen rechtsgrond aanwezig was voor de Duitsche marine om de „Berkelstroom” te doen zinken.

Eene Japansche handelscommissie, bestaande uit zestig personen, heeft een bezoek gebracht aan Ned.-Oost-Indië.

De stand der Nederlandsche Staatsschuld op 31 December 1915 was als volgt:

Geconsolideerd	f 1.406 291.350
Vlottend	„ 154.564.784.85 ⁵
Totaal	f 1.560 856 134.85 ⁵

BELGIË. De Fransche regeering heeft bij monde van haren gezant verklaard, dat zij aan de Belgische regeering hare medewerking zal verleenen bij de vredesonderhandelingen om den Belgischen Kongo te handhaven in den huidige territoriale staat en aan deze kolonie eene bijzondere vergoeding te doen toekennen voor de schade, welke zij in den loop van den oorlog heeft geleden.

De vertegenwoordigers van Engeland, Rusland, Italië en Japan hebben zich bij deze verklaring aangesloten.

De bekende Gentsche hoogleraren Fredericq en Pirenne zijn als ongewenschte personen naar Duitschland vervoerd. Men brengt deze uitzetting in verband met de moeilijkheden en tegenwerking, die het Duitsche bestuur ondervindt bij de vervlaamsching van de Gentsche Hoogeschool. Volgens Duitsche berichten zouden zij zich schuldig hebben gemaakt aan handelingen, die indruischen tegen hunne loyaliteitsverklaring en tegen de militaire voorschriften, die in het etappengebied noodzakelijk zijn. Door de gemeenschappelijke professoren is een verzoek gericht tot den gouverneur-generaal om dit uitzettingsbesluit in te trekken. Een groot aantal Nederlanders heeft een beroep gedaan op Duitsche genootschappen van wetenschap om het voorstel van de Nederlandsche regeering te steunen om deze geleerden de vrijheid te geven, zich voorloopig in Nederland aan de wetenschap te wijden.

Op het Duitsche Witboek van 10 Mei 1915 „Die Völkerrechtswidrige Führung des belgischen Volkskriegs” is thans van Belgische zijde geantwoord met een nieuw Grijsboek. Na weerlegging van vele beschuldigingen dient de Belgische regeering eene openlijke aanklacht in bij de publieke opinie tegen het Duitsche stelsel van intimideeren.

DUITSCHLAND. 30 April seinde Wolff naar aanleiding van het bezoek, dat verschillende Rijksdagleden aan Konstantinopel brachten, dat

binnenkort een Duitsch-Turksch verdrag van bondgenootschap zal worden geratificeerd op den grondslag van gelijke eerbiediging van elkanders rechten en souvereiniteit.

Bij de betooging op 1 Mei is Liebknecht gevangen genomen. Met 229 tegen 111 stemmen en 2 onthoudingen heeft de Rijksdag het voorstel der sociaal-democratische partijen om de strafrechterlijke vervolging op te schorten, verworpen.

De antwoordnota van 4 Mei aan de Vereenigde Staten werd over het algemeen als een goed diplomatiek stuk beoordeeld. Eene breuk met Amerika is daardoor voorkomen. Voorloopig worden de Amerikaansche eischen ingewilligd en zullen geen schepen meer worden getorpedeerd, voordat de bemanning zich in veiligheid heeft kunnen stellen, mits deze schepen niet vluchten of geen weerstand bieden. Als blijvende concessie wordt dit echter afhankelijk gesteld van de toezegging van Engeland, dat de blokkademaatregelen ten opzichte van den toevoer van levensbehoefte voor het Duitsche volk zullen worden opgeheven. Verwacht wordt, dat dit door de bemiddeling van de Vereenigde Staten zal worden bereikt. De voorwaardelijke inwilliging van de eischen is door de regeering van de Ver. Staten niet als zoodanig opgevat. Zij beschouwt de Duitsche nota als eene onvoorwaardelijke toezegging, doch voegt er bij, dat men misschien uit de nota een voorbehoud zou kunnen lezen. Daarom acht zij zich genoodzaakt mede te deelen, dat de verhouding van Amerika tot de oorlogvoerende partijen bij het oplossen van geschilpunten volstrekt en niet betrekkelijk is.

Uit de nota is op te maken dat, zoolang de Duitsche regeering eene breuk met de Ver. Staten wil voorkomen, in eene afwachtende houding kan worden volhard; blijft echter de Engelsche regeering onverbiddeijk en wordt de duikbootenoorlog in al zijne wreedheid hervat, dan kan de Duitsche regeering zich op het standpunt stellen, dat Engeland de schuld daarvan draagt.

Ontegenzeggelijk schemerde in de nota eene bereidwilligheid door om vredesvoorwaarden in overweging te nemen.

De torpedeering van de „Sussex” is toegegeven.

Er zal een centraal-bureau van volksvoeding in het leven worden geroepen, omdat de plaatselijke besturen niet krachtadig genoeg optraden tegen het vasthouden van levensmiddelen en het ministerie van Binnenlandsche Zaken de moeilijkheden van eene centrale organisatie niet heeft kunnen overwinnen. De ontslagaanvraag van den staatssecretaris van Binnenlandsche Zaken, Dr. Delbrück, wordt hiermede in verband gebracht.

Helfferrich, de staatssecretaris van Financiën, heeft Binnenlandsche Zaken gekregen.

Von Batocki is tot voedingsdictator benoemd; volgens de nieuwe machtigingswet heeft hij de bevoegdheid om namens den Rijkskanselier alle levensmiddelen, veevoeder, benevens de daardoor benoodigde grond-

stoffen in beslag te nemen, te onteigenen, te verdeelen en de prijzen ervan te regelen.

De minister-presidenten en de ministers van Financiën der Deutsche bondsstaten zijn te Berlijn samengekomen om tot overeenstemming te geraken ten aanzien van de nieuwe belastingen.

Prins von Bulow is begin Mei te Berlijn teruggekeerd.

De juist verschenen statistiek zou aantoonen, dat 1915 een jaar van misoogst is geweest.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. De in het vorig verslag vermelde grens-regeling met Bulgarije begint volgens Reuter bij Ossipanitza en Pozarewatz, loopt tusschen Jankuvine en Asiunria en strekt zich uit tot Kruzewatz en Stautz. Ossipanitza, Pozarewatz en Kruzewatz zullen in handen van de Oostenrijkers blijven. De Morawa zou dus ongeveer de grens vormen; vermoedelijk is dat de grens van het thans door Oostenrijk en Bulgarije bezette gebied.

16 Mei is te Weenen aan de vertegenwoordigers der verbonden mogendheden en der neutrale mogendheden eene nota overhandigd ter kennisneming, waarin protest wordt aangeteekend tegen het optreden van vijandelijke duikbooten, die zonder waarschuwing vreedzame schepen trachten te torpedeeren. Zulks zou viermaal zijn geschied, zonder dat de torpedo's doel troffen, welke gebeurtenissen reeds ter kennis zijn gebracht van de regeering der Vereenigde Staten; ten slotte is het passagierschip „Dubrovnik” tengevolge van een dergelijk optreden ten gronde gegaan met verlies van vele menschenlevens. Eene Fransche duikboot, bij de Italiaansche marine ingedeeld, zou hieraan schuldig zijn; de regeering ontkent, dat troepen of munitie met dit schip vervoerd werden, hetgeen ook bij de andere schepen niet het geval was.

Op de vierde Oostenrijksche oorlogsleening zou voor ruim 4300 miljoen kroenen zijn ingeteekend.

ITALIË. Volgens de Stampa kost een ton Engelsche steenkolen in Frankrijk 62 fr., in Italië daarentegen, tengevolge van het zeevervoer, 220 L. Het blad acht het noodzakelijk, dat de voor Italië bestemde steenkolen over land worden vervoerd.

Italiaansche troepen zouden de haven van Bardia, ongeveer 20 K.M. ten Noorden van Sollum, bij de grens van Tripoli en Egypte, hebben bezet.

De eerste verjaardag van den oorlog viel samen met een welgeslaagden, offensieven stoot van de Oostenrijkers. De dagbladen uitten zich in verband daarmee reeds zeer scherp over het uitblijven van een offensief der bondgenooten.

FRANKRIJK. 27 April is te Parijs de Internationale Handelstconferentie der verbonden mogendheden bijeengekomen. Op deze conferentie zijn verschillende punten ter sprake gekomen, waaronder:

1e. Wettelijke maatregelen, om de handelsbetrekkingen tusschen de entente-mogendheden te regelen; uitvoering van verdragen; intrekking van credieten: inbeslagneming van uitvinderspatenten.

2e. Voorzorgsmaatregelen tegen den invloed van Duitsche goederen na den oorlog.

3e. Oorlogs-schadeloosstelling.

4e. Verlaging van post-, telegraaf- en telefoontarieven en vaststelling van gunstige tarieven voor bondgenooten.

5e. Internationaal tarief voor vrachtgoed.

6e. Oprichting van een internationaal patentbureau.

7e. Regeling van den handel tusschen de koloniën der bondgenooten.

8e. Internationalisatie der wetgeving op de vennootschappen.

9e. Maatregelen tot vermindering der circulatie van metalen geldstukken en oprichting van een internationale compensatiekamer.

10e. Overeenkomstige beginselen voor de wetgeving op valsche opgaven over kwaliteit en aard van waren.

11e. Faillissementen.

12e. Wetgeving over verlies en diefstal van effecten aan toonder.

Aangezien deze conferentie geen officieel karakter droeg, zijn de besluiten voor de regeeringen niet bindend. De conferentie heeft ten slotte eene motie aangenomen, waarin de wenschelijkheid wordt betoogd, dat de Verbondenen vóór het sluiten van den vrede een vertegenwoordigend lichaam in het leven roepen om naar middelen te zoeken, die nijverheid en handel kunnen bevoordeelen en die van raad kan dienen bij de oplossing der geldelijke lasten voortspruitende uit den oorlog.

Half October zal opnieuw eene conferentie te Rome bijeenkomen.

In navolging van de Engelsche regeering wil ook de Fransche regeering door buitenlandsch effectenbezit hare betalingen in het buitenland voldoen. Fondsen van neutrale landen aan toonder zullen tegen verhandelbare certificaten in bruikleen worden genomen met vermeerdering van $\frac{1}{4}$ van het rentebedrag. Reeds zou voor meer dan 8895 millioen frs. beschikbaar zijn.

In Amerika zou wederom eene leening geplaatst zijn van 100 millioen dollar.

De regeering zou hare goedkeuring hebben verleend aan het overzenden van 1 milliard frs. aan goud naar Engeland, waarvoor een handelscrediet van 4 milliard frs. wordt geopend.

De voorloopige begrooting voor de maanden Juli, Augustus en September bedraagt 8500 millioen frs.

Het totaal der aangevraagde credieten sedert het uitbreken van den oorlog beloopt thans 52492 millioen frs.

Nieuwe belastingvoorstellen zouden de jaarlijksche inkomsten gedurende den oorlog met 907 millioen frs. vermeerderen; in normale tijden met 1092 millioen

Fransche kamerleden hebben eene geheime vergadering aangevraagd naar aanleiding van de gebeurtenissen bij Verdun vóór 5 Maart

De belemmeringen welke de Fransche mode-industrie bij haren uitvoer naar Nederland ondervindt tengevolge van de nieuwe bepalingen van Maart 1916, volgens welke ook postpakketten voortaan alleen aan de N. O. T. mogen worden geconsigneerd, welke maatregelen in overleg met Engeland zijn genomen, zijn voor de budgetcommissie door de belanghebbenden uitvoerig medegedeeld.

Met aandrang is verzocht, tot den vorigen toestand terug te keeren.

Ook de kleinhandel met Zwitserland schijnt onder de nieuwe bepalingen ernstig te lijden.

ENGELAND. Het regeeringsontwerp voor den dienstplicht heeft zulk eene slechte ontvangst gehad, dat het onmiddellijk is ingetrokken. Het wetsontwerp stelde dienstplicht voor voor jongelieden van 18 jaar en voor manschappen, wier diensttijd om is, maar voor gehuwde mannen alleen, indien zich tegen 27 Mei geen 50.000 vrijwilligers hadden aangemeld, of indien er na 27 Mei niet wekelijks 15.000 man bijkwamen.

De regeering heeft daarna een ontwerp van algemeenen dienstplicht voorgesteld voor den duur van den oorlog, welk ontwerp met bijna algemeene stemmen 17 Mei in derde lezing in het Lagerhuis is aangenomen.

In hoofdzaak verklaart de wet alle mannen van 18 tot 41 jaar dienstplichtig; alle Territorials kunnen voor den dienst over zee worden gebruikt; de Special Reserve bestaat uit personen, die tijdelijk zijn vrijgesteld voor het verrichten van arbeid in 's lands belang en die in geval van noodzakelijkheid onmiddellijk kunnen worden opgeroepen; de beperkende bepalingen voor het indeelen van Territorials zijn opgeheven; Ierland is, zeer tegen den zin van Carson, niet in de wet opgenomen.

Hiermede is voorloopig aan de militaire eischen voldaan en heeft het Engelsche legerbestuur de beschikking over geregelde aanvulling voor alle onderdeelen van het leger, dat geleidelijk uitgebreid, thans eene macht vertegenwoordigt van 71 Engelsche divisien en 12 divisien der Dominions. Totaal zijn sedert het begin van den oorlog voor leger en vloot ruim 5 miljoen man bijeengebracht.

Generaal G e d d e s is tot directeur van de werving benoemd.

24 Mei komen de gehuwden van 27 tot 35 jaar onder de wapenen.

De opstand der Sinn Feiners, dat zijn de onverzoenlijke Ieren, heeft een bloedig, doch kort verloop gehad. Sir Roger Casement, die zich openlijk tegen Engeland had verklaard, in Duitschland onder de Iersche gevangenen pogingen had aangewend om eene Iersche brigade tegen Engeland te vormen, is kort na zijne landing gevangen genomen. Een gedeelte van Dublin, waar het centrum van weerstand was, is platgeschoten door de Engelsche troepen. De organisatie was oogluikend toegestaan; de overheid hechtte er te weinig waarde aan. De totale organisatie dezer onverzoenlijke Republikeinen was hoogsten 15.000 à 18.000 man. Wegens nalatigheid in zijn beleid is Birrell, de minister

voor Ierland, onmiddellijk afgetreden en vervangen door Harcourt. Birrell erkende, dat hij de Sinn Fein-beweging verkeerd had ingezien. Zoowel Redmond, de leider der Iersche Nationalisten, als Carson, de man der Ulster vrijwilligers, hebben onmiddellijk hunne loyale houding tegenover de Engelsche regeering openlijk verkondigd.

Ierland is in staat van beleg verklaard, de hoofdleiders zijn gefusilleerd, voor de rest wordt algemeen clementie ingeroepen. Voor de voorloopige regeling der Iersche zaken is een Privy Counsel benoemd, waarin o. a. Asquith en Maxwell, de opperbevelhebber in Ierland, zitting hebben. De Privy Counsel is in bestuursaangelegenheden bevoegd tot handelen bij ontstentenis van eenen Onderkoning.

De Engelsche gezant te Washington overhandigde 24 April aan Lansing eene memorie als antwoord op de vertoogen der V. S. van 5 Nov. j.l. over de blokkade van Duitschland. Frankrijk antwoordt in gelijken geest. (Zie M. S. Dec. 1915).

Tegen de verwijten, dat het onderzoek van onzijdige schepen niet op zee plaats heeft, doch dat deze eerst naar Engelsche havens worden opgebracht, verdedigt de Engelsche regeering haar standpunt, dat gewijzigde omstandigheden gewijzigde gebruiken ten gevolge hebben, en legt daarbij verklaringen over van Admiraal Jellicoe en den Franschen minister van Marine, die het onmogelijk achten bij de tegenwoordige groote schepen een onderzoek op volle zee naar verborgen contrabande en personen, die met valsche passen reizen, te doen plaats hebben.

De maatregelen, die door de Engelsche regeering zijn genomen, zijn een uitvloeisel van de oorlogspractijken van de tegenpartij, die in zekeren zin als nieuw zijn te beschouwen.

De Nota verdedigt de Engelsche prijsgerechtshoven, wier procedure niet bij internationale verdragen geregeld is; rechtvaardigheid zal zoo veel mogelijk worden betracht. Vele regelen waren van ouderen datum, toen het practisch niet mogelijk was met de scheepspapieren en cognossementen de ware bestemming te verbergen.

Uiterlijk zijn thans de scheepspapieren in orde, inderdaad zijn zij veelal misleidend. Werd dus de oude methode toegepast, zooals de regeering der V. S. blijkbaar wenschelijk acht, dan zou dat de schippers aanmoedigen de scheepspapieren te vervalschen.

Wanneer de individueele aanspraken op vergoeding — na reclame door de gerechtshoven — niet worden erkend, kan dit nog altijd langs diplomatieken weg worden gevraagd. Zulks is ook door Engeland toegepast gedurende den Amerikaanschen burgeroorlog. In 2 van de 4 gevallen werd de uitspraak gehandhaafd, waarin toen door Engeland is berust.

Het nadeel, dat zou zijn toegebracht aan den handel der V. S. met de andere neutrale landen, in het bijzonder Skandinavië en Nederland, wordt met uitvoercijfers weerlegd.

Ten opzichte van het verwijt, dat de blokkade niet effectief zou zijn, en zulks in het bijzonder voor wat betreft het vervoer uit Zweedsche

havens over de Oostzee, is de Engelsche regeering van meening, dat deze binnenzee moet worden gelijkgesteld met het vervoer van goederen over aangrenzende neutrale landen. Wanneer het beginsel van de voortgezette reis wordt erkend, is er geen enkele billijke grond om goederen, die over Zweden Duitschland bereiken, in een ander licht te stellen dan die, welke over Rotterdam worden vervoerd. Het Amerikaansch oordeel van Seward in 1863 wordt aangehaald, om te bewijzen, dat eene daadwerkelijke blokkade beoordeeld moet worden naar de gevolgen; de verhooging van de katoenprijzen in Europa werd toen als bewijs aangehaald, dat de blokkade der Zuidelijke Staten inderdaad effectief was. De groote prijsstijging der oorlogsgrondstoffen in Duitschland is dus ook thans een afdoend bewijs van de goede werking eener effectieve blokkade.

Het verwijt, dat vergeldingsmaatregelen niet wettig zijn, wordt niet aanvaard, omdat de regeering daartoe gedwongen is door de maatregelen des vijands, die alle wateren om Groot-Brittannië tot oorlogsgebied verklaarde, en de toepassing zooveel mogelijk geschiedt onder inachtneming van de belangen der neutralen. Werden geen vergeldingsmaatregelen genomen, dan zou de vijand daardoor onberekenbare voordeelen verkrijgen. Het moet aan oorlogvoerenden worden toegelaten, elkaar met gelijke middelen te bestrijden.

De Nota eindigt met eene verklaring, dat zooveel mogelijk rekening zal worden gehouden met de belangen van de neutralen en dat maatregelen worden overwogen om het oponthoud van bona fide vervoer tot een minimum te beperken. Wanneer onder leiding der V. S. v. A. de neutrale mogendheden zich willen vereenigen om schending van de rechten der neutralen te voorkomen, zal zulks der Engelsche regeering zeer welkom zijn; zij vreest het oordeel niet van onpartijdige beoordeelaars.

Het gebrek aan scheepsruimte is in het Parlement ter sprake gebracht. Het aantal te water gelaten schepen in het eerste kwartaal van 1916 bedroeg 80161 ton tegen 428.549 ton in hetzelfde kwartaal van 1914. De mededeeling, dat 400 à 500 schepen op de werven in aanbouw staan, had volgens Lord Beresford geen beteekenis; hier geldt de vraag, wanneer deze gereed zullen zijn. 860 Schepen van meer dan 100 ton zijn door den oorlog verloren, 2 à 3000 worden door de Admiraliteit gebruikt, 500 van de beschikbare 3 à 4000 groote zeeschepen zijn in dienst gesteld van Frankrijk en Italië.

Blijkens mededeeling van den minister heeft de aanbouw ongeveer gelijken tred gehouden met het verlies. Het aantal schepen verminderde in 1915 wel met 268, doch de tonnenmaat slechts met 11.151.

14 Mei is eene mededeeling van Grey aan de Daily News gepubliceerd, waarin het Engelsche standpunt nog eens zou zijn toegelicht. Nieuwe gezichtspunten komen daarin niet voor.

Ook in eene der Engelsche Sociaal-Democratische partijen (British Socialist partij) is met Paschen eene scheuring ontstaan.

De I L. P. (Independant Labour Party) drong aan op eene bekendmaking van de voorwaarden om vrede te sluiten. De groote massa van de Labour Partij steunt echter de regeering.

In Juli zal eene conferentie van parlementsleden der zelfbestuurde koloniën in Engeland bijeenkomen.

Half Mei heeft in het Lagerhuis een luchtdebat plaats gehad, waarin ernstig gewezen is op de bezwaren der dubbele verantwoordelijkheid en gebrek aan eenheid van uitvoering.

Er zal nu een luchtraad worden ingesteld, die de marine- en de legerzaken onder eenhoofdige leiding van een deskundige zal brengen. De verantwoordelijkheid zal blijven berusten bij eenen minister, die namens dien raad in het Parlement het woord zal voeren. Lord Curzon is hiertoe benoemd.

Blijkens mededeeling van het Ministerie van Financiën is in het eerste kwartaal van 1916, behalve in oorlogsleeningen, bijna geen nieuw kapitaal gevormd. Van de ruim 145 millioen p.st. welke aan nieuw kapitaal in de eerste 3 maanden van dit jaar zijn opgebracht, komen volgens mededeeling van het Ministerie van Financiën ruim 143 millioen voor rekening van staatsleeningen (5% Schatkistobligatiën). Het totaal bedrag der opgenomen gelden sedert het uitbreken van den oorlog wordt als volgt opgegeven:

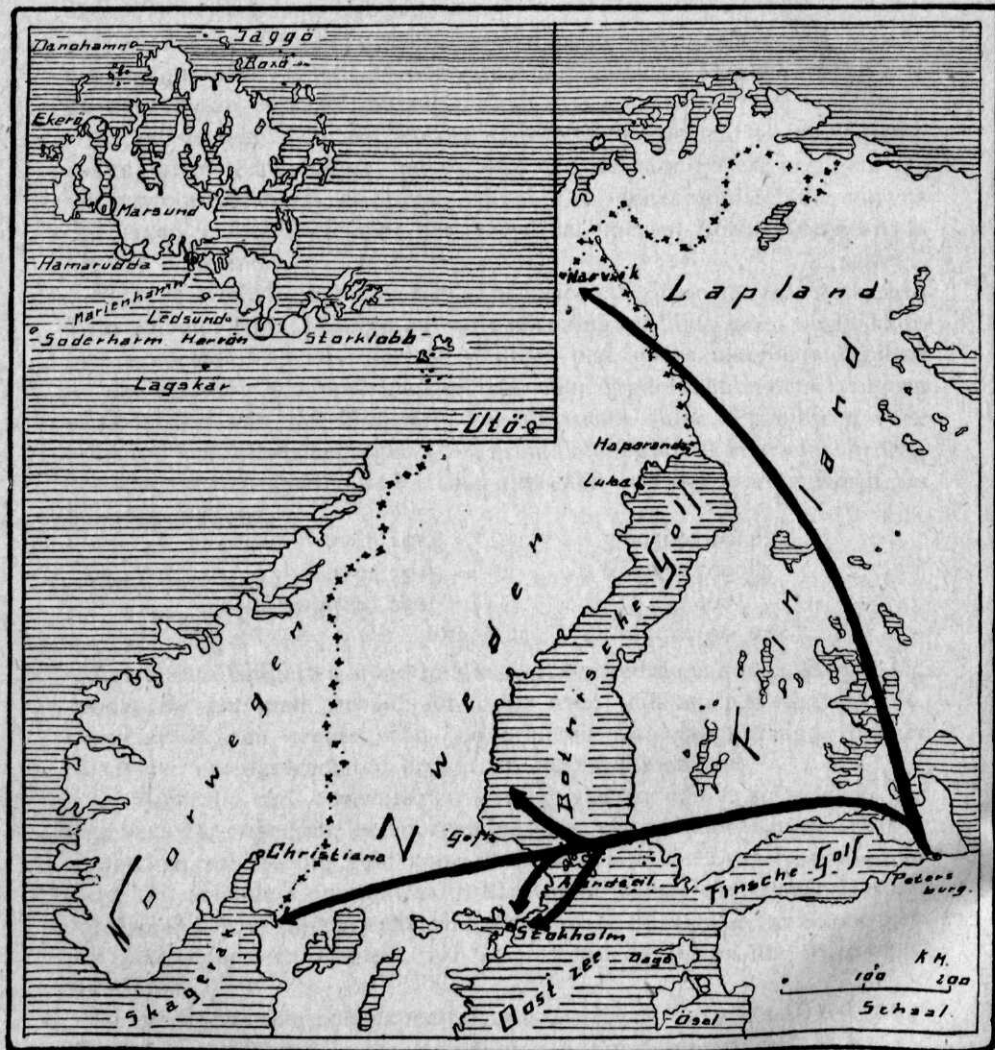
over 1914	332.500.000 p.st.
over 1915	614.250.700 „
eerste kwartaal 1916	143.220.000 „
totaal	1.089.970.700 p.st.

Aan schatkistbiljetten stond 18 Maart uit een bedrag van 473.228.000 p.st., zoodat de nationale schuld tot ruim 2200 millioen p.st. gestegen is. Opnieuw is een crediet van 300 millioen p.st. aangevraagd, dat het totaal der oorlogscredieten brengt op 2382 millioen p.st.

In Australië zal eene nieuwe leening van 50 mill. p.st. worden uitgegeven. De regeering is voornemens, het eigen aandeel in den oorlog te betalen, zoo noodig geld voor te schieten aan het Britsche gouvernement. Zij acht de Commonwealth daartoe in staat. De wetgevende Raad van Jamaica heeft zijne goedkeuring gehecht aan de uitgave van 60.000 p.st. per jaar voor een tijdperk van 40 jaar om de kosten der troepen te bestrijden.

De slecht voorbereide expeditie van Generaal Townshend naar Bagdad is met een débacle geëindigd. De ingesloten troepen te Kut-el-Amara hebben zich eind April, na een beleg van 143 dagen, aan de Turken overgegeven. Het aanzien der Engelschen, waarvan thans ruim 13000 man in Turksche gevangenschap verkeerden heeft hierdoor in de Mohammedaansche wereld, doch vooral in Mesopotamië en Perzië, een gevoelige klap gekregen. De New Statesman hoopt, dat het aan den concentrischen opmarsch van Engelschen en Russen ten slotte zal gelukken, de Turken op hunne verbindingen te bedreigen en Bagdad te bezetten.

Katia, 43 K.M. ten Oosten van het Suez-Kanaal, in de nabijheid van de kust, is door de Turken opnieuw bezet, nadat zij tijdelijk voor eene Engelsche overrompeling hadden moeten wijken.

RUSLAND. Volgens de XXme Siècle zouden er in Rusland 12 kaderscholen zijn, elk sterk 300 uitgezochte manschappen, die na eene bijzondere cursus van 4 maanden bij de troepen worden ingedeeld. Jaarlijks zouden op deze wijze 10.000 jonge officieren beschikbaar komen.

Het aantal in Frankrijk gelande troepen wordt op hoogstens 12 bataljons geschat.

ZWEDEN. Opnieuw trekken de Alands-eilanden in hooge mate de belangstelling (zie o. m. M. S. October 1915).

In de Eerste Kamer is er eene interpellatie over gehouden. De afgevaardigde Steffen wees op de offensieve bedoelingen van de versterkingen, waardoor Rusland de geheele Bothnische Golf kan beheerschen. Aan den noordkant zijn twee versterkingen in aanleg, verder zijn Demos en Utos versterkt. Marienhamm en Marsund zijn versterkte havens, van waaruit mijnversperringen kunnen worden gelegd, die de Bothnische Golf geheel afsluiten, zoodat Zweden zijne militaire bewegingsvrijheid verliest om Stockholm en Norland afdoende te verdedigen. (Zie kaart.)

Aan den Minister van Buitenlandsche Zaken werd gevraagd, of hij het gevaar voor Zweden erkende; zoo ja, waarom de regeering er dan niets tegen deed en welke maatregelen hij voornemens was te nemen om nu reeds gedurende den wereldoorlog voor Zweden de mogelijkheid te verzekeren, eene werkelijke onzijdigheid en zijne volkomen politieke vrijheid van handelen te bewaren.

Ook in de Tweede Kamer is er op aangedrongen, dat de regeering openlijk haar standpunt zou uiteenzetten.

De Minister van Buitenlandsche Zaken erkende, dat het Alandsvraagstuk eene levenskwestie voor Zweden was en gaf de verzekering, dat dit vraagstuk met onafgebroken aandacht wordt gevolgd en dat er niets zal worden verzuimd om op dit en ander gebied Zwedens rechten en belangen te verdedigen.

Inmiddels blijkt meer en meer, dat er onder de z.g. activisten eene strooming is, die openlijk propaganda maakt voor deelneming aan den oorlog, o. a. de gewezen Minister van Oorlog Rappe, het tijdschrift Nya Sverige. De leider der sociaal-democraten, Branting, doet heftige aanvallen op de pro-duitsche omgeving des konings, in het bijzonder op den hofmaarschalk Graaf Douglas. De z.g. Russische bedreiging voor Zweden wordt in de Frankfurter Zeitung breed uitgemeten. Het artikel eindigt aldus: „Die Lage der Anlagen lässt keinen Zweifel darüber offen, was ihre Hauptaufgabe ist: eine russische Militärherrschaft über das abgesperrte Bothnische Meer.” Nevensgaand kaartje verduidelijkt de strekking van dit stuk.

Het Alands-verdrag is in 1856 gesloten tusschen Rusland, Frankrijk en Engeland, zoodat Zweden feitelijk geen eischen kan stellen. Daarenboven heeft de Russische regeering in 1915 medegedeeld, dat de versterkingen na den afloop van den oorlog weder zullen worden geslecht. De waarde dezer verklaringen wordt echter door velen in twijfel getrokken.

Een voorstel der sociaal-democraten om nauwere samenwerking tusschen regeering en rijksdag ten opzichte van de buitenlandsche politiek en het militair geheim, is in de Tweede Kamer aangenomen, doch in de Eerste Kamer verworpen.

Ruim 52 millioen kronen zijn aangevraagd voor de aanschaffing van zwaar geschut, de uitrusting van den landstorm, de verbetering van het vliegwezen en voor uitbreiding der vloot. De onkosten zullen bestreden worden uit eene belasting ineens.

Om te beletten, dat bij gebrek aan scheepsruimte Zweedsche schepen naar het buitenland zullen worden getrokken, heeft de Zweedsche regeering een wet ontworpen, die aan stoomschepen boven de 200 registerton verbiedt, tusschen buitenlandsche havens te varen. Uitgezonderd zijn de schepen, die eene vaste route volgen, en de havens, die voor Zweden eene buitengewone beteekenis hebben.

DENEMARKEN. Met het oog op den dienstplicht is na gehouden overleg met Duitschland een wetsontwerp ingediend, om personen van Deensche afstamming op verzoek burgerrecht te kunnen verleenen. Deze maatregel is genomen ten behoeve van eene uitgebreide groep vaderlandsloozen, voornamelijk in Sleeswijk, afstammelingen van Denen, aan welke het Pruisische staatsburgerschap vroeger geweigerd was. (Zie M. S. 1914 blad. 532.)

ZWITSERLAND. In verband met de herhaaldelijk voorkomende vergissingen van Duitsche vliegers, die boven Zwitsersch grondgebied komen, schijnt men van Duitsche zijde voornemens, een onzijdig grensgebied af te bakenen. De schuldige vliegeniers zijn uit den vliegdiens ontslagen.

Na de uitlevering van *Lallemand* deed het Journal de Genève een beroep op den Bondsraad om de oude Zwitsersche asyln rechten te handhaven.

Om den nadeeligen invloed van buitenlandsche spionnen en deserteurs op de Zwitsersche bevolking tegen te gaan, acht dit blad de oprichting van concentratiekampen urgent.

De Nationale Raad komt 5 Juni bijeen. Onder meer komt in behandeling het voorstel om verdragen met vreemde mogendheden aan het referendum te onderwerpen.

NOORWEGEN. Voor het leger is een geheim crediet van 12 282.400 Kr.

aangevraagd, voor de vloot 2.320.800 Kr, benevens openbare credieten van 1.002.300 en 806.447 Kr.

SPANJE In de troonrede komt de volgende zinsnede voor: In Onze hoedanigheid van Koning volgen Wij met groote belangstelling de ontwikkeling en de gevolgen van den tegenwoordigen strijd en Wij hopen, dat de Voorzienigheid Ons zoo spoedig mogelijk de gelegenheid biede om mede te werken aan het sluiten van den Vrede.

Militaire reorganisatie, gegrond op de leeringen uit dezen oorlog, zullen worden ingediend; maatregelen zullen worden genomen om het onttrekken van arbeidskrachten en kapitaal na den oorlog te voorkomen.

PORTUGAL. Berichten omtrent een oproer in Lissabon werden tegengesproken. De staat van beleg is echter over het geheele land afgekondigd.

Het verdrag om geen afzonderlijken vrede te sluiten is door Portugal niet geteekend.

ALBANIË. Door verschillende Albaneesche stammen is te Scutari besloten, dat gedurende 6 maanden de bloedwraak in Albanië zal rusten.

MONTENEGRO. Een nieuw ministerie heeft den eed afgelegd in handen des konings.

Koning Nikita heeft aan zijn nieuwen minister-president een brief geschreven, waarin hij de reis van prins Mirko naar Weenen streng afkeurt.

SERVIË. De eerste contingenten van het Servische leger zijn van Korfoe langs den zeeweg te Saloniki aangekomen.

BULGARIJE. Eene deputatie uit het Sobranje heeft verschillende Deutsche steden bezocht.

ROEMENIË. Er is vrij onverwachts een handelsverdrag tot stand gekomen tusschen Roemenië en Bulgarije, waarbij Bulgarije toestaat, dat alle voor Roemenië bestemde goederen uit Saloniki over Kawala, Drama of Oktsjilar kunnen worden doorgevoerd; ook goederen die in Turkije gekocht zijn, mogen over Bulgaarsch gebied worden vervoerd.

Ook tusschen Turkije en Roemenië worden onderhandelingen gevoerd over eene handelsovereenkomst.

GRIEKENLAND. De Grieksche regeering heeft verklaard, dat de overbrenging van het Servische leger door de Entente naar Saloniki over de Grieksche spoorwegen desnoods met kracht zal worden verhinderd. Deze houding der Grieksche regeering is waarschijnlijk het gevolg van de verklaring der Centrale Mogendheden, dat als Griekenland

den doortocht der Serviërs niet belet, geen verantwoording wordt gedragen voor de schade en verwoesting, die vliegtuigen en Zepelins alsdan ter plaatse zullen aanrichten. Hoewel de zeeweg gevaarlijk is door de actie der duikbooten van de Centralen, worden thans de Servische troepen over zee naar Saloniki vervoerd en hebben de regeeringen der Entente aan de Grieksche regeering kennis gegeven, dat zij het vervoer van de Servische troepen over Grieksch gebied niet zullen eischen.

De Grieksche gezant heeft aan Radslawof het leedwezen der Grieksche regeering betuigd over den aanslag op het Bulgaarsche gezantschap te Athene.

Het bericht, dat de militaire liga herleefd is, thans echter niet tegen koning Constantijn gericht, maar integendeel tegen de liberale partij, wordt van verschillende zijden tegengesproken.

Venizelos is bij eene tusschentijdsche verkiezing met groote meerderheid te Mytilene gekozen; hij heeft deelgenomen aan een kroonraad; inmiddels zet zijne pers de actie tegen regeering en koning voort.

De Grieksche regeering heeft bij de Entente Mogendheden geprotesteerd tegen de arrestatie door de Engelschen te Serres van den Duitschen consul te Drama.

TURKIJE. Op een feestmaaltijd ter eere van de Deutsche Rijksdag-afgevaardigden op 27 April heeft de minister Balil Bey verklaard, dat binnenkort een Duitsch-Turksch verdrag zal worden geratificeerd. Aan het parlement zal een voorstel worden ingediend tot reorganisatie van het Turksche muntstelsel en invoering van den enkelen gouden standaard.

De dood van Von der Goltz-Pacha wordt in Turkije algemeen betreurd.

PERZIË De Russische troepen in Perzië zetten hun opmarsch voort.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. Zie voor het memorandum, dat de Engelsche ambassadeur 24 April aan minister Lansing heeft overhandigd als antwoord op de vertoogen der Vereenigde Staten omtrent de blokkade van Duitschland, onder „Engeland” en voor het Deutsche antwoord van 4 Mei op de Amerikaansche duikbootennota onder „Duitschland”.

Het Huis heeft een rapport van de commissie uit de beide vertegenwoordigende lichamen over eene nieuwe legerwet goedgekeurd.

De Amerikaansche troepen hebben San Domingo, de hoofdstad der gelijknamige republiek op Haiti bezet, om het leven en goed der Amerikanen te beschermen; dit is het gevolg van eene revolutie, die geleid heeft tot het afzetten van den president Jimenez.

Er heerscht in de republikeinsche partij nog groote verdeeldheid bij de keuze van een tegencandidaat van Woodrow Wilson voor de a. s. Novemberverkiezingen van het presidentschap. Bij eene proef-

stemming op initiatief van de pers gehouden door 1500 leden van wetgevendc lichamen der afzonderlijke staten, kregen o. a. Charles Hughes, lid van het Hooggerechtshof te Washington en oud-gouverneur van New-York 750, Roosevelt 275 en Elihu Root, oud-eerste minister, 135 stemmen.

Berichten, dat Wilson vredesbemiddeling zou hebben aangeboden, bleken voorbarig.

MEXICO. Er is eene onderhandsche overeenkomst gesloten tusschen Generaal Hugh Scott, Chef van den Amerikaanschen Generalen Staf en den Mexicaanschen Generaal Obregon, volgens welke de troepen van Carranza gelegenheid zullen krijgen te toonen of zij den toestand in Noord-Mexico zullen blijven beheerschen. De Amerikaansche troepen zullen echter op Mexicaansch gebied blijven.

Volgens de Times is de toestand echter weer dreigend geworden, doordat president Carranza zijn eisch tot het onmiddellijk terugtrekken der Amerikaansche troepen heeft herhaald. President Wilson heeft daarentegen aan de Nationale Garde van Texas, Arizona en New-Mexico last gegeven, om naar de grens te rukken om herhaling van grensovervallen te voorkomen.

JAPAN. Onze pers heeft de aandacht gevestigd op een artikel van den Amerikaanschen hoogleraar Dr. Frederick Starr over de Japansche expansieplannen, die door de groote oorlogswinsten, die Japan maakt, sterk gevoed schijnen te worden; Starr wijst ook op eene afkoeling jegens Engeland in Japan, waartegenover staat een nauwer samengaan met Rusland.

Japan heeft met Rusland een verdrag gesloten, waarbij het zich verplicht, gedurende den oorlog wapens en munitie te leveren aan Rusland, waarvoor dit land afstand doet van het deel der spoorweglijn Kwantsjense-Charbin, dat de uitgebreide Japansche invloedssfeer doorsnijdt; verder wordt vergunning verleend aan Japansche emigranten en ondernemers om zich in Noord-Sachalin, Oost-Siberië en in het bestuursgebied van den Oost-Siberischen spoorweg te vestigen.

Eene delegatie, bestaande uit leden van alle partijen uit het Japansche Hoogerhuis, zal een bezoek brengen aan Rusland.

De Japansche regeering schijnt er zich tegen te willen verzetten, dat in de aanhangige Noord-Amerikaansche immigratiewet de uitsluiting van immigratie van Japansche arbeiders in de Vereenigde Staten wettelijk wordt vastgelegd; de regeering ziet in zulk een maatregel een twijfel aan hare goede trouw en eene belediging van het Japansche volk.

CHINA. De afkondiging van het moratorium door de Chineesche regeering heeft groote opwinding veroorzaakt.

Alle pogingen tot toenadering tusschen het oproerige Zuiden met het Noorden zijn tot nu toe mislukt.

De Chineesche republikeinen hebben een manifest verspreid waarin zij verklaren te wenschen, ook door de vreemde mogendheden als oorlogvoerende partij te worden beschouwd: zij verdedigen de Chineesche republiek tegen de monarchistische restauratie van Joean-Sji-Kai; meer dan 200 millioen mannen strijden thans voor de handhaving der republikeinsche constitutie als georganiseerde erkende macht tegen de reactionaire aanhangers van Joean-Sji-Kai.

Uit Russischen bron wordt een nieuw conflict tusschen China en Japan gemeld naar aanleiding van het schieten door Chineesche soldaten op een Japanschen wachtpost in Kwantoeng.

22 Mei is de onafhankelijkheid der provincie Setsjoean geproclameerd.

F.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Algemeen: Het opperbevel bij de legers van den vierbond. De voornaamste vliegtuigen van onze tegenstanders, Int. Rev., Feb. Moderne oorlogsverwondingen. Auto's bij den militair-geneeskundigen dienst. De verliezen aan oorlogsschepen van onze tegenstanders, Int. Rev., April.

Amerika (Vereenigde St. v Noord-): Het militair vliegwezen, Int. Rev., Mrt. De groote artillerie-reorganisatie. Het oorlogsschip „New-Yorck,” Int. Rev., April.

Argentinië: De vloot, Int. Rev., Mei.

Engeland: De uitbreiding der vloot, Int. Rev., Feb. Woordelijke vertaling van het ontwerp dienstplicht, Int. Rev., Mrt. De bevestiging van Landen. Gebrek aan menschen bij de marine. De totale verliezen, Int. Rev., Mei.

Frankrijk: De oproeping der lichte 1917. Fransche tactiek, Int. Rev., Feb. De positie van den opperbevelhebber sedert 1791, Int. Rev., Mrt. De zware artillerie. De spoorwegen gedurende de mobilisatie. Frankrijk's weerkracht tot den stand van 1870 teruggebracht, Int. Rev., Mei.

Japan: Uitbreiding van de vloot, Int. Rev., Mrt.

Rusland: De vloot, Int. Rev., Feb. Hoe groot is het nieuwe offensieve leger? Int. Rev., Mei.

Oostenrijk-Hongarije: De Tyroolsche lichte, Int. Rev., Mrt.

Portugal: Het leger, Int. Rev., April.

Zweden: De marine-begrooting voor 1916, Int. Rev., Mei.

Boekaankondiging.

De wet, de reglementaire bepalingen en andere voorschriften betreffende de Inkwartieringen en het Onderhoud van het Krijgsvolk, en de transporten en leverantiën, voor de leger- of verdedigingswerken van het Rijk gevorderd. Met aantekeningen en alphabetisch register door F. E. L. A. ABEL, Adviseur-Honorair van het Departement van Oorlog. Tweede, vermeerderde druk. 's Gravenhage, 1916. DE GE-BROEDERS VAN CLEEF.

De eerste druk van dit werk verschenen in 1895. Voor militairen is dit boekje geen onbekende, zoomin als de overige werken van den Heer Abel, die op geen bureau worden gemist, wijl zij voor de militaire administratie een bijna onmisbaar hulpmiddel geworden zijn wegens de zorgvuldige uitgave der wetten met telkens de bijbehorende koninklijke Besluiten, Algemeene Maatregelen van Bestuur, Reglementen en Ministerieele Bepalingen, waardoor zoeken en onzekerheid wordt voorkomen. Ook buiten het Leger hebben de uitgaven van den Heer Abel een zeer goeden naam en worden druk gebruikt.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat de „Wet op de Inkwartieringen, enz.” een tweeden druk beleeft, hetgeen vooral thans op prijs zal worden gesteld, nu door den buitengewonen toestand, waarin het Leger verkeert, inkwartieringen en alles wat daarmede in verband staat, aan de orde van den dag zijn.

Het werk is thans niet onbelangrijk uitgebreid; in stede van 180 bladzijden telt het er nu 220, hoofdzakelijk een gevolg van het grooter aantal bijlagen. (Acht in plaats van zes in de 1e uitgave terwijl een tweetal eene splitsing hebben ondergaan.) Bovendien zijn een aantal zeer nuttige aantekeningen voor de practijk bijgevoegd.

Ook nu weer zijn de verschillende modellen opgenomen, die bij de toepassing der Wet en der met haar in verband staande Besluiten en Voorschriften noodig zijn, terwijl het, met de uiterste zorg samengestelde, Alphabetische Register de raadpleging van het werk voor den leek buitengewoon gemakkelijk maakt.

Ook dit geschrift bezit de goede eigenschappen, welke de werken van den Heer Abel zulk eene ruime bekendheid hebben doen verwerven.

Ter aankondiging ontvangen.

Orgaan der Indische Krijgskundige Vereeniging 1915. No. 50. Overzicht der Militie-Voorstellen. *Batavia* 1915. De Verwachting.

Het Belgische Episcopaat aan het Duitse Episcopaat. 's *Gravenhage*. Uitgave van het Office Belge.

Valsche Staatskunde. Bestrijding van Pierre Nothomb's „Histoire belge du Grand-Duché de Luxembourg” door F. DE BAS, Luitenant-Generaal. 's *Gravenhage* 1916. DE GEBROEDERS VAN CLEEF.

Alle Hens aan dek! Algemeene oefenplicht met beperkte herhalings-oefeningen en diensttijd, plaatselijke en gewestelijke oefening en organisatie door G. POLVLIET. *Amsterdam*. Uitgave van het propaganda-comité voor algemeen oefenplicht der vereeniging „Volksweerbaarheid”.

The International Military Digest. Annual. A Review of the Current Literature of Military Science for 1915. Cumulated from the Monthly Issues of The International Military Digest. 1916. Cumulative Digest corporation *New York City*.

Het wezen, de besmettelijkheid en de maatregelen ter bestrijding van de „griep” (oneigenlijk: besmettelijke borstziekte) door Dr. E. BEMELMANS. Overdruk uit het tijdschrift voor diergeneeskunde. Januari-afl levering.

Paardenvordering en Paardenkeuring. 1916. *Alphen (Z.-H.)*, N. SAMSON.

The wireless world. May 1916. The wireless press. Ld. Marconi House. Strand *London W. C.*

Militaire straf- en tuchtclassen, door G. H. E. NORD THOMSON. *Amsterdam* 1916. A. H. KRUYT.

Nationale vrouwenraad van Nederland. Vrouwenarbeid tijdens mobilisatie.

Open brief van den Luitenant-Kolonel Militie-Commissaris R. W. ROELANTS aan den heer R. VAN ZINDEREN BAKKER te Naarden, naar aanleiding van diens ingezonden stuk in het „Nieuwsblad van Friesland” dd. 11 April 1916, betiteld: „Tucht” (met 5 bijlagen). *Heerenveen* 1916. Firma A BINNERT OVERDIEP.

Verslag over de typhus-epidemie in het kamp te Wittenberg 's *Gravenhage* 1916. MARTINUS NIJHOFF.

Reisb. sluit 1916, met toelichtingen, tabellen en modellen, bewerkt door J. L. BROUWER, Hoofdcommies bij het Departement van Waterstaat. *Alphen (Z.-H.)* 1916. N. SAMSON.